

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΟ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

MASTER IN LAW AND ECONOMICS

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΤΗΣ Α.Ε. ΚΑΤΑ ΤΟ
Ν. 4548/2018»**

της

Αγγελικής Σοφρά

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αριστέα Σινανιώτη-Μαρούδη

Πειραιάς, 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο «Κριτικά ζητήματα των γενικών συνελεύσεων της Α.Ε. κατά το ν. 4548/2018»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριας.....

Όνοματεπώνυμο ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΟΦΡΑ

Ημερομηνία 2-6-2023

ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΟΥ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα Καθηγήτρια κα Αριστέα Σινανιώτη-Μαρούδη για την άψογη συνεργασία, την ενθάρρυνση και την καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου. Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής, καθώς και όλους τους διδάσκοντες του Προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν σε όλη την πορεία προς την απόκτηση του πρώτου μεταπτυχιακού τίτλου μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Διπλωματική εργασία υπεβλήθη στο πλαίσιο του διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Δίκαιο και Οικονομία – Master in Law and Economics» του Πανεπιστημίου Πειραιώς, για την εκπόνηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Η εργασία έχει ως στόχο τη συγκριτική επισκόπηση των νόμων 2190/1920 και 4548/2018 που αφορούν στη λειτουργία της γενικής συνέλευσης των μετόχων στην ανώνυμη εταιρεία. Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της γενικής συνέλευσης και των αρμοδιοτήτων της, ενώ ακολουθεί λεπτομερής απαρίθμηση των διαφόρων ειδών της, όπως αυτά (τα είδη) έχουν διαμορφωθεί από τη θεωρία, με σκοπό να εισαγάγουν τον αναγνώστη στο υπό μελέτη θέμα του εταιρικού δικαίου.

Στα επόμενα κεφάλαια, μέσα από την ανάλυση των άρθρων του ισχύοντος Ν. 4548/2018 «Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών», παρουσιάζεται εναργώς η διαδικασία λήψης αποφάσεων στους κόλπους της γενικής συνέλευσης. Ειδικότερα, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα στάδια της σύγκλησης και της συγκρότησης της γενικής συνέλευσης, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη αποφάσεων, δηλαδή η συγκέντρωση της απαιτούμενης κατά το νόμο και το καταστατικό απαρτίας και πλειοψηφίας.

Το τελευταίο κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης. Μολονότι πρόκειται για ζήτημα που ενέχει διαχρονικά μεγάλο ενδιαφέρον και χρήζει ριζικής αναμόρφωσης σε διεθνές νομικό επίπεδο, οι διατάξεις του ελληνικού Ν. 4548/2018 για τις ελαττωματικές αποφάσεις επέφεραν ορισμένες και μόνον τροποποιήσεις στις ρυθμίσεις του προϊσχύοντος δικαίου, ιδίως όσον αφορά στις ανυπόστατες αποφάσεις.

Οι νέες ρυθμίσεις που εισάγει ο εν θέματι νόμος απεκδύουν τη γενική συνέλευση από το παραδοσιακό της κέλυφος και παρέχουν μεγαλύτερες δυνατότητες προσαρμοστικότητας των κανόνων διεξαγωγής της στις ανάγκες διαφορετικών εταιρειών κατά τα διεθνή πρότυπα. Οι ρυθμίσεις αυτές μάλιστα εντάσσονται στο ευρύτερο πνεύμα αναμόρφωσης του εταιρικού δικαίου, ενώ απώτερο σκοπό έχουν να το καταστήσουν ένα ευέλικτο εργαλείο ενδοτικών κανόνων που επιτρέπουν τη χρήση του θεσμού της ανώνυμης εταιρείας ως φορέα ενός διευρυμένου φάσματος επιχειρηματικών εγχειρημάτων, μειώνοντας το κόστος συναλλαγών

και επικροτώντας την ενεργητικότερη συμμετοχή των μετόχων πέρα από τα χωροχρονικά περιορισμένα όρια της παραδοσιακής γενικής συνέλευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ	9
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	9
1.3 ΕΙΔΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ	12
1.3.1 Τακτική γενική συνέλευση.....	12
1.3.2 Έκτακτη γενική συνέλευση	13
1.3.3 Συνήθης γενική συνέλευση	13
1.3.4 Καταστατική γενική συνέλευση.....	14
1.3.5 Επαναληπτική γενική συνέλευση	14
1.3.6 Καθολική γενική συνέλευση	14
1.3.7 Ειδική ή ιδιαίτερη γενική συνέλευση	15
1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	15
Βιβλιογραφία 1ου Κεφαλαίου	17
Μελέτες – Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	18
ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ	18
2.1 ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ	18
2.1.1 Αρμόδιο όργανο.....	18
2.1.2 Πρόσκληση για τη σύγκληση γενικής συνέλευσης – Δημοσίευση πρόσκλησης.....	19
2.1.3 Δικαιώματα μετόχων πριν από τη γενική συνέλευση	21
2.2 ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ.....	21
2.2.1 Τόπος συνεδρίασης	22
2.2.2 Πρόσωπα δικαιούμενα συμμετοχής	23
2.2.3 Τρόποι συμμετοχής στη γενική συνέλευση.....	26
2.3 ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ.....	30
2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	30
Βιβλιογραφία 2ου κεφαλαίου	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	34
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	34
3.1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΠΑΡΤΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ.....	34
3.1.1 Απαιτούμενα ποσοστά απαρτίας	35

3.1.2 Απαιτούμενα ποσοστά πλειοψηφίας.....	36
3.2 ΛΟΙΠΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	37
3.3 ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ.....	41
3.4 ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΙΑ ΠΕΡΙΦΟΡΑΣ.....	43
3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	43
Βιβλιογραφία 3 ^{ου} κεφαλαίου	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο.....	46
ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ	46
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	46
4.2 ΑΚΥΡΩΣΙΜΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	47
4.2.1 Λόγοι ακυρωσίας.....	47
4.2.2 Εξαιρέσεις	50
4.2.3 Άσκηση της αγωγής ακύρωσης.....	52
4.2.4 Λήψη ασφαλιστικών μέτρων	54
4.3 ΆΚΥΡΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	54
4.3.1 Λόγοι ακυρότητας.....	54
4.3.2 Προβολή ακυρότητας	55
4.3.3 Διαδικαστικά ζητήματα	57
4.4 ΑΝΥΠΟΣΤΑΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ.....	58
4.5 ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΜΕ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Η ΜΕ ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΗ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ.....	60
4.6 Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΣΗΜΑΝΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	61
4.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	61
Βιβλιογραφία 4ου κεφαλαίου	63
Σημαντικότερες καινοτομίες του ν. 4548/2018 σε σχέση με τη ΓΣ.....	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	67

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε.: ανώνυμη εταιρεία

Αιτ. Έκθ.: Αιτιολογική Έκθεση

Άρ.: άρθρο

Βλ.: βλέπε

Γ.Ε.ΜΗ.: γενικό εμπορικό μητρώο

ΓΣ: γενική συνέλευση

Εδ.: εδάφιο

Έκδ.: έκδοση

Επ.: επόμενο

Κ.Ν.: κωδικοποίηση νόμου

Ν.: νόμος

Παρ.: παράγραφος

Περ.: περίπτωση

Υποσημ.: υποσημείωση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γενική συνέλευση των μετόχων είναι το «ανώτατο όργανο» της ανώνυμης εταιρείας, αφενός γιατί λαμβάνει τις σημαντικότερες αποφάσεις κι αφετέρου γιατί εκλέγει το διοικητικό συμβούλιο και τους ελεγκτές (Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018 επί του άρθρου 116). Δικαιούται να αποφασίζει για κάθε εταιρική υπόθεση, οι δε αποφάσεις της δεσμεύουν και τους απόντες (μη παραστάντες) ή διαφωνούντες μετόχους (μετόχους που δεν υπερψήφισαν την πρόταση). Παρόλα αυτά δεν ασκεί διαχείριση και γι' αυτό το λόγο δεν μπορεί να αναθέτει διαχειριστικές ενέργειες σε τρίτους, παρακάμπτοντας την αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου.

Η γενική συνέλευση είναι, επίσης, συλλογικό όργανο, καθόσον συμμετέχουν σε αυτήν όλοι οι μέτοχοι. Οι αποφάσεις της εκφράζουν τη βούληση του νομικού προσώπου της ανώνυμης εταιρείας ως προς τις έσω σχέσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του καταστατικού.

1.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Ο νόμος διακρίνει μεταξύ ζητημάτων που άπτονται της αποκλειστικής αρμοδιότητας της γενικής συνέλευσης (άρ. 117 παρ.1) και ζητημάτων που συνιστούν εξαίρεση υπαγόμενα στην αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου (άρ. 117 παρ.2).

Η γενική συνέλευση ως το ιεραρχικά ανώτατο όργανο της ανώνυμης εταιρείας, στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι, από οικονομικής απόψεως, «ιδιοκτήτες» της εταιρικής επιχείρησης, δηλαδή οι μέτοχοι, αποφασίζει για τα πλέον κεφαλαιώδη θέματα της εταιρείας. Ως τέτοια κρίνονται τα ακόλουθα:

α. Οι τροποποιήσεις του καταστατικού, μεταξύ των οποίων οι αυξήσεις, τακτικές ή έκτακτες, και οι μειώσεις του κεφαλαίου.

β. Η εκλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών.

γ. Η έγκριση της συνολικής διαχείρισης της παρελθούσης χρήσης, κατά το άρθρο 108, και η απαλλαγή των ελεγκτών.

δ. Η έγκριση των ετήσιων και των τυχόν ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

ε. Η διάθεση των ετήσιων κερδών.

στ. Η έγκριση παροχής αμοιβών ή προκαταβολής αμοιβών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, κατά το άρθρο 109, καθώς και η έγκριση της πολιτικής αποδοχών και της έκθεσης αποδοχών μελών του διοικητικού συμβουλίου επί εισηγμένων σε ρυθμιζόμενη αγορά εταιρειών, κατά τα άρθρα 110 και 112 αντίστοιχα.

ζ. Η συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή λύση της εταιρείας.

η. Ο διορισμός εκκαθαριστών.

Εντούτοις, η απαρίθμηση των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της γενικής συνέλευσης είναι ενδεικτική, συνεπώς ο νόμος δύναται να προβλέπει κι άλλες αποκλειστικές αρμοδιότητες, όπως αυτές στα άρ. 38 παρ. 1, 39 παρ. 1, 43 παρ. 1, 56 παρ. 1, 71 παρ. 1 και 76 παρ. 2 για την έκδοση προνομιούχων, εξαγοράσιμων και δεσμευμένων μετοχών, την έκδοση τίτλων κτήσης μετοχών, μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου και εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων αντίστοιχα. Εκτός από τα θέματα που ρητά ορίζει ο νόμος, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει κι άλλα πρόσθετα, για τα οποία απαιτείται προηγούμενη απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων, όπως για παράδειγμα η απαιτούμενη έγκριση της γενικής συνέλευσης προκειμένου το διοικητικό συμβούλιο να συνάψει ορισμένες συμβάσεις.

Στις αποκλειστικές αρμοδιότητες της γενικής συνέλευσης δεν υπάγονται, κατά το νόμο, τα εξής:

α. Οι αυξήσεις κεφαλαίου ή οι πράξεις αναπροσαρμογής του κεφαλαίου που ρητά ανατίθενται από το νόμο ή το καταστατικό στο διοικητικό συμβούλιο, καθώς και οι αυξήσεις που επιβάλλονται από διατάξεις άλλων νόμων.

β. Η τροποποίηση ή η προσαρμογή διατάξεων του καταστατικού από το διοικητικό συμβούλιο στις περιπτώσεις που το ορίζει ρητά ο νόμος.

γ. Ο διορισμός με το καταστατικό του πρώτου διοικητικού συμβουλίου.

δ. Η εκλογή, κατά το καταστατικό, συμβούλων σε αντικατάσταση παραιτηθέντων, αποθανόντων ή απωλεσάντων την ιδιότητά τους με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.

ε. Η συγχώνευση με απορρόφηση ανώνυμης εταιρείας από άλλη ανώνυμη εταιρεία που κατέχει το 100% ή το 90% ή περισσότερο των μετοχών της (άρ. 78 και 78α του ΚΝ 2190/1920), καθώς και η απόφαση διασπώμενης ανώνυμης εταιρείας για τη διάσπασή της, όταν οι επωφελούμενες εταιρείες κατέχουν τις μετοχές της στο σύνολό τους (όπως η περ. ε' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 146 περ. γ' του Ν. 4601/2019).

στ. Η δυνατότητα διανομής προσωρινών μερισμάτων από το διοικητικό συμβούλιο (άρ. 162 παρ. 1 και 2).

ζ. Η δυνατότητα διανομής κερδών ή προαιρετικών αποθεματικών μέσα στην τρέχουσα εταιρική χρήση με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, υποκείμενη σε δημοσίευση (άρ. 162 παρ. 3).

Πέρα από τα θέματα που προβλέπονται στο νόμο, είναι δυνατόν το καταστατικό της εταιρείας να προβλέπει κι άλλες εξαιρέσεις που οφείλουν, ωστόσο, να μη θίγουν τον πυρήνα των βασικών αποκλειστικών αρμοδιοτήτων που απονέμει ο νόμος στη γενική συνέλευση ως το ανώτατο εταιρικό όργανο. Τέλος, ακόμα και η ίδια η γενική συνέλευση μπορεί με απόφασή της να απεκδύεται από ορισμένες εξουσίες της, εξαιρουμένων όσων ορίζονται στο άρ. 117 παρ. 1, και να τις αναθέτει σε άλλα όργανα.

Στο σημείο αυτό, βέβαια, τίθεται το ζήτημα κατά πόσο η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίζει για ορισμένα βαρύνουσας σημασίας θέματα που αφορούν στη διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων και εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου. Ορθότερη, κατά την Ε. Αλεξανδρίδου, παρίσταται η θετική απάντηση, καθόσον κρίνεται αναγκαία η συνδρομή των μετόχων στη λήψη αποφάσεων που ενδεχομένως εγκυμονούν κινδύνους για τα συμφέροντά τους¹. Ακολούθως, ο Ν. Ρόκας² τάσσεται υπέρ της ανάμιξης της γενικής συνέλευσης σε συγκεκριμένα ζητήματα διαχείρισης, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή δεν είναι συνεχής ούτε γίνεται με τρόπο που παραγκωνίζει το διοικητικό συμβούλιο ή διασφαλίζει το ανεύθυνό του. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης είναι μη νόμιμες και το διοικητικό συμβούλιο οφείλει να μην τις εκτελέσει (άρ. 96 παρ. 1 εδ. 1). Η αναγκαιότητα, μάλιστα, συμμετοχής της γενικής συνέλευσης στη λήψη ιδιαίτερα σοβαρών αποφάσεων, παρότι πρόκειται για θέματα διαχείρισης που υπάγονται στην πρωτογενή

¹ βλ. Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 339.

² Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου, διαφαίνεται από το γεγονός ότι ο ίδιος ο νόμος απαιτεί προηγούμενη απόφαση της γενικής συνέλευσης για διαχειριστικά ζητήματα που επιφέρουν ριζικές μεταβολές στη δομή της ανώνυμης εταιρείας, όπως είναι για παράδειγμα η συγχώνευση, η διάσπαση και η μετατροπή, ενώ συγχρόνως ενέχουν κινδύνους για τα δικαιώματα των μετόχων. Βάσει των ανωτέρω, το διοικητικό συμβούλιο δεν μπορεί να εκποιήσει εγκύτως κλάδο της εταιρείας, να συνάψει σύμβαση εξουσίασης ή να αποφασίσει εξάρτηση της οργάνωσης και λειτουργίας της εταιρείας από τη βούληση τρίτου χωρίς προηγουμένως να αποφανθεί σχετικά η γενική συνέλευση.

1.3 ΕΙΔΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ³

1.3.1 Τακτική γενική συνέλευση

Τακτική είναι η γενική συνέλευση που συνέρχεται υποχρεωτικά τουλάχιστον μία φορά σε κάθε εταιρική χρήση, το αργότερο έως τη δεκάτη ημερολογιακή ημέρα του ένατου μήνα μετά τη λήξη της εταιρικής χρήσης (συνήθως δηλαδή έως τη 10^η Σεπτεμβρίου), προκειμένου να αποφασίσει για την έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας και για την εκλογή ελεγκτών (άρ. 119 παρ. 1 εδ. α'). Η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίσει και για οποιοδήποτε άλλο θέμα αρμοδιότητάς της, όπως είναι η απαλλαγή του διοικητικού συμβουλίου ή η εκλογή νέου διοικητικού συμβουλίου, αλλά για να στοιχειοθετηθεί τακτική γενική συνέλευση θα πρέπει υποχρεωτικά να περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη τα προαναφερθέντα ζητήματα. Δεδομένου ότι η κρίση της γενικής συνέλευσης επί των ετήσιων καταστάσεων όσο και η εκλογή των ελεγκτών είναι θέματα υποχρεωτικά, θα πρέπει να βρίσκονται μαζί στην ημερήσια διάταξη. Αμφίβολη είναι η απάντηση στο ερώτημα τι θα συμβεί αν παρά ταύτα έχει τεθεί στην ημερήσια διάταξη το θέμα της έγκρισης των καταστάσεων αλλά όχι κι αυτό της εκλογής των ελεγκτών. Μελετώντας τις συνέπειες που επιφυλάσσει ο χαρακτηρισμός μιας γενικής συνέλευσης ως τακτικής ιδίως στα άρθρα 85 παρ. 1, 97 παρ. 1 περ. β', 109 παρ. 4, 112 παρ. 3, 123 παρ. 1, 135 παρ. 1 περ. β', 141 παρ. 5 και 6 και 149 παρ. 1 περ. α' του νέου νόμου και που δε σχετίζονται με την εκλογή ελεγκτών, ο Ε. Περάκης⁴ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 119 παρ. 1 δεν προβλέπει την αναγραφή της εκλογής των

³ βλ. ενδεικτικά, Σιανιώτη-Μαρούδη, Α. (2020). Εμπορικό Δίκαιο. Εταιρίες. 4η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 167 επ.

⁴ Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 104.

ελεγκτών στην ημερήσια διάταξη ως προϋπόθεση για το χαρακτηρισμό της γενικής συνέλευσης ως τακτικής, αλλά θεσπίζει απλά τη δέσμευση του διοικητικού συμβουλίου να θέτει το ζήτημα της εκλογής ελεγκτών ενώπιον της γενικής συνέλευσης που πρόκειται να κρίνει και για τους εταιρικούς λογαριασμούς, άλλως υπέχει ευθύνη απέναντι στην εταιρεία.

1.3.2 Έκτακτη γενική συνέλευση

Έκτακτη είναι η γενική συνέλευση, η οποία δεν συγκαλείται σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, ούτε έχει ειδική αρμοδιότητα. Συνέρχεται εκτάκτως από το διοικητικό συμβούλιο, είτε με δική του πρωτοβουλία, οποτεδήποτε κρίνει τούτο σκόπιμο ή αναγκαίο (άρ. 119 παρ.2), είτε κατόπιν αίτησης ελεγκτή της εταιρείας προς τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου. Έκτακτη γενική συνέλευση μπορεί να συγκληθεί και ύστερα από αίτημα της μειοψηφίας των μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, για να αποφασίσει η γενική συνέλευση για έκτακτα ανακύψαντα ζητήματα, που θα προσδιορίζονται στην σχετική προς τους μετόχους πρόσκληση. Στην περίπτωση αυτή το διοικητικό συμβούλιο έχει υποχρέωση να συγκαλέσει τη γενική συνέλευση εντός δέκα ημερών από την επίδοση της αίτησης, έχει δε ως αντικείμενο ημερήσιας διάταξης τα θέματα που περιέχονται σε αυτή και που δεν πρέπει να ταυτίζονται με τα αντίστοιχα θέματα για τα οποία είναι αποκλειστικά αρμόδια η τακτική γενική συνέλευση (άρ. 121 παρ. 2, 141). Μία ιδιαίτερη περίπτωση έκτακτης γενικής συνέλευσης, στην οποία κάνει αναφορά ο νόμος στο άρθρο 119 παρ. 4 είναι, όταν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας έχει μειωθεί κάτω από το ήμισυ του μετοχικού κεφαλαίου, οπότε το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να τη συγκαλέσει μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από τη λήξη της χρήσης, με θέμα τη λύση της εταιρείας ή την υιοθέτηση άλλου μέτρου. Ο νέος νόμος (αντίθετα από τον ΚΝ 2190/1920) επιβάλλει την υποχρέωση στους ελεγκτές να συγκαλούν οι ίδιοι αυτοδύναμα τη γενική συνέλευση, αν το διοικητικό συμβούλιο αδρανεύει.

1.3.3 Συνήθης γενική συνέλευση

Συνήθης γενική συνέλευση, τακτική ή έκτακτη, είναι εκείνη που συνέρχεται, ως άνω, προκειμένου να αποφανθεί επί συνήθων, διαχειριστικής φύσεως, υποθέσεων της εταιρείας. Για την επ' αυτών των υποθέσεων λήψη αποφάσεων, προβλέπονται εκ του νόμου μειωμένα ποσοστά απαρτίας (1/5, τουλάχιστον, του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου - άρ. 130 παρ. 1) και πλειοψηφίας (απόλυτη πλειοψηφία, ήτοι 50% + 1 ψήφοι, του εκπροσωπούμενου στη γενική συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου - άρ. 132 παρ. 1). Το καταστατικό, βεβαίως, μπορεί να ορίζει μεγαλύτερα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας, εν γένει ή κατά περίπτωση, όχι,

όμως, και απαρτία υπερβαίνουσα τα 2/3 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (άρ. 130 παρ. 5, 132 παρ. 3).

1.3.4 Καταστατική γενική συνέλευση

Καταστατική ή εξαιρετική είναι η γενική συνέλευση που συγκαλείται από το διοικητικό συμβούλιο για να τροποποιήσει το καταστατικό ή να λάβει αποφάσεις, για τις οποίες απαιτείται αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Τα βασικά θέματα, επί των οποίων αποφασίζει η καταστατική γενική συνέλευση, απαριθμούνται στο άρ. 130 παρ. 3. Αυτού του είδους η γενική συνέλευση μπορεί να είναι τακτική ή έκτακτη (άρ. 119 παρ. 3). Και εν προκειμένω, πάντως, το καταστατικό δύναται να προβλέπει μεγαλύτερα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας, γενικά ή κατά περίπτωση, χωρίς, ωστόσο, τον περιορισμό που τίθεται, ως ανωτέρω, στις συνήθεις γενικές συνελεύσεις (άρ. 130 παρ. 5, 132 παρ. 3).

1.3.5 Επαναληπτική γενική συνέλευση

Επαναληπτική είναι οποιασδήποτε μορφής γενική συνέλευση, που πραγματώνεται με νέα πρόσκληση, όταν η αρχική γενική συνέλευση ματαιώθηκε λόγω έλλειψης απαρτίας (άρ. 122 παρ. 1). Για τη σύγκληση συνήθους γενικής συνέλευσης προβλέπεται μία επαναληπτική γενική συνέλευση, για την οποία δεν απαιτείται, πλέον, κανένα ποσοστό απαρτίας, για τη σύγκληση δε καταστατικής γενικής συνέλευσης, ο νόμος προβλέπει, ομοίως, μία επαναληπτική γενική συνέλευση (αντίθετα από το Ν. 2190/1920, που προέβλεπε δύο επαναληπτικές γενικές συνελεύσεις) αλλά με απαιτούμενη απαρτία του 1/3 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου ή του 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, προκειμένου για ανώνυμες εταιρείες με εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά μετοχές ή για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της οποιασδήποτε ανώνυμης εταιρείας. Η νέα γενική συνέλευση οφείλει να συνέρχεται εντός είκοσι ημερών από την ματαιωθείσα συνέλευση, κατόπιν προσκλήσεως δημοσιευτέας προ δέκα τουλάχιστον ημερών. Νεότερη πρόσκληση δεν απαιτείται, εάν στην αρχική έχει ήδη οριστεί ο τόπος και ο χρόνος της επαναληπτικής, σε διάστημα μεγαλύτερο των πέντε ημερών από τη συνεδρίαση που ματαιώθηκε (άρ. 130 παρ. 2, 4 και 5).

1.3.6 Καθολική γενική συνέλευση

Πρόκειται για ειδική μορφή γενικής συνέλευσης, στην οποία παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται μέτοχοι που εκπροσωπούν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου. Καθολική είναι, επίσης, η γενική συνέλευση στην οποία μετέχει ο μοναδικός μέτοχος της εταιρείας

αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου. Για τη σύγκληση αυτής, δεν απαιτείται προηγούμενη πρόσκληση (αυτόκλητη καθολική γενική συνέλευση), εφόσον δεν αντιλέγει κανείς από τους μετόχους στην πραγματοποίησή της και στη λήψη αποφάσεων (άρ. 121 παρ. 5). Στην περίπτωση αυτή, το σχετικό πρακτικό που συντάσσεται αρκεί να υπογράφεται από τον πρόεδρο και ενίοτε από τον γραμματέα της γενικής συνέλευσης. Ο θεσμός της αυτόκλητης καθολικής συνέλευσης διαμορφώθηκε πρώτα στην πράξη κι έπειτα ρυθμίστηκε στο νόμο, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της απροσωπικής ανώνυμης εταιρείας, της οποίας τα μέλη είναι ευάριθμα και πρόθυμα προς συνεργασία⁵.

1.3.7 Ειδική ή ιδιαίτερη γενική συνέλευση

Περί ειδικής ή ιδιαίτερης συνέλευσης γίνεται λόγος, όταν σε αυτήν συμμετέχουν μέτοχοι, που διαθέτουν συγκεκριμένες, ειδικές κατηγορίες μετοχών, όπως, ιδίως προνομιούχες μετοχές, με ή και χωρίς ψήφο. Για τη λήψη σχετικής απόφασης απαιτείται αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία επί του καταβεβλημένου και του εκπροσωπούμενου, αντίστοιχα, στην ιδιαίτερη συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου⁶.

1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η γενική συνέλευση, ως το ιεραρχικά ανώτατο όργανο της ανώνυμης εταιρείας, έχει δικό του κύκλο αρμοδιοτήτων. Η «παντοδυναμία», βέβαια, της γενικής συνέλευσης δεν φτάνει μέχρι του σημείου να υποκαθιστά το διοικητικό συμβούλιο στη διαχείριση της ανώνυμης εταιρείας, κυρίως διότι η ίδια συνιστά εσωτερικό όργανο.

Ουσιαστική αποστολή της είναι η ανταλλαγή απόψεων κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης και η λήψη δεσμευτικής για όλους τους μετόχους απόφασης, σύμφωνα με την αρχή της κεφαλαιουχικής πλειοψηφίας. Αυτό που παρατηρείται, ωστόσο, στην ελληνική πρακτική είναι η πλειοψηφία των μετοχών να συγκεντρώνεται στα χέρια ολίγων προσώπων, τα οποία λαμβάνουν εκ των προτέρων αποφάσεις, με αποτέλεσμα η γενική συνέλευση να επικυρώνει τρόπον τινά τις προειλημμένες αυτές αποφάσεις. Ακόμα και στην αντίθετη περίπτωση, κατά την οποία οι μετοχές είναι διασκορπισμένες σε μεγάλο αριθμό προσώπων, παρατηρείται εντόνως το φαινόμενο της αποχής των μικρομετόχων από τις συνελεύσεις, ώστε

⁵ ΠΠρΘεσ 4935/2019 – σχόλιο Χ. Σκαλίδη. Αρμενόπουλος 2019/1176.

⁶ Ψυχομάνης, Σ. (2018). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 3η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 312.

και πάλι η ουσιαστική εξουσία συγκεντρώνεται σε συγκεκριμένη ομάδα μετόχων, που δεν αποκλείεται μάλιστα να έχει σχετική μονάχα πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου, ακόμα και κατώτερη του 50%. Αλλά και στην περίπτωση που δεν υπάρχει οργανωμένη ομάδα μετόχων, ελλοχεύει ακόμη ο κίνδυνος να λαμβάνονται οι καίριες αποφάσεις εκ των προτέρων από τους διοικούντες την ανώνυμη εταιρεία, δηλαδή από το διοικητικό συμβούλιο.

Προκειμένου ο θεσμός της γενικής συνέλευσης να αποκτήσει ουσιαστικό νόημα, εισήχθησαν σημαντικές τροποποιήσεις στο Ν. 2190/1920, οι οποίες στόχευαν πρωτίστως στην ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και στην προτροπή για συμμετοχή στη γενική συνέλευση όλων των μετόχων ανεξαιρέτως. Μερικές από αυτές αφορούν στην ενίσχυση της διαφάνειας και της πληροφόρησης των μετόχων πριν και κατά τη διάρκεια της γενικής συνέλευσης, στην εξασφάλιση της εξ αποστάσεως συμμετοχής και της άσκησης του δικαιώματος ψήφου μέσω πληρεξουσίου.⁷ Παραμένει, επίσης, η δυνατότητα των μετόχων μειοψηφίας να υποχρεώνουν το διοικητικό συμβούλιο να συγκαλεί γενική συνέλευση για ορισμένο θέμα και να παρέχει πληροφορίες για τις εταιρικές υποθέσεις, γεγονός που ενισχύει ακόμα περισσότερο τη θέση του μετόχου ή της μειοψηφίας μετόχων, που άλλοτε υστερούσε σε σύγκριση με παλαιότερες νομοθετικές προβλέψεις.

⁷ Σωτηρόπουλος Γ. (2020). Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας. Ερμηνεία κατ' άρθρο του ν. 4548/2018. Τόμος II, άρθρα 86-190, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Βιβλιογραφία 1ου Κεφαλαίου

Αθανασόπουλος, Τ. (2019). Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών (μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018). Η νέα ανώνυμη εταιρία (κατ' άρθρο ερμηνεία). Εκδόσεις Ε. Αθανασόπουλου.

Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Σινανιώτη-Μαρούδη, Α. (2021). Εμπορικό Δίκαιο. Εταιρίες. 4η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Σινανιώτη-Μαρούδη, Α. (2012). Εμπορικό Δίκαιο. Εταιρίες. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Σωτηρόπουλος Γ. (2020). Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας. Ερμηνεία κατ' άρθρο του ν. 4548/2018. Τόμος II, άρθρα 86-190, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Ψυχομάνης, Σ. (2020). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 4η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Ψυχομάνης, Σ. (2018). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 3η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Μελέτες – Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά

Σκαλίδης, Χ. (2019). Σχόλιο επί της υπ' αριθμ. 4935/2019 αποφάσεως του ΠΠρΘεσ. Αρμενόπουλος 2019/1176.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Η διαδικασία για να λάβει αποφάσεις η γενική συνέλευση των μετόχων μίας ανώνυμης εταιρείας, ως όργανο αυτής, περιλαμβάνει το στάδιο της σύγκλησης, της συγκρότησης και τον τρόπο λήψης των αποφάσεων. Οι ενέργειες, που πρέπει να γίνονται σε κάθε στάδιο, προσδιορίζονται στο νόμο με αναγκαστικού δικαίου διατάξεις για προστασία των μετόχων.

2.1 ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Προκειμένου να λάβει χώρα η γενική συνέλευση των μετόχων και να ληφθούν εγκύριες αποφάσεις, ο νόμος παραθέτει μία σειρά διατυπώσεων που αφορούν στη διαδικασία σύγκλησης και συγκρότησής της. Σκοπός της διαδικασίας, όπως αυτή θα αναλυθεί κατωτέρω, είναι η διασφάλιση της συμμετοχής όλων των μετόχων στη συνέλευση και η ενημέρωσή τους για τα θέματα που θα συζητηθούν καθώς και η ομαλή διεξαγωγή των συζητήσεων. Απώτερος δε σκοπός του νομοθέτη είναι να αποφευχθεί ο κίνδυνος να ληφθούν αποφάσεις εξ υπαρπαγής.

Σύγκληση της γενικής συνέλευσης είναι η συντονισμένη πρόσκληση όλων των μετόχων να συγκεντρωθούν σε ορισμένο τόπο, για να συζητήσουν και να λάβουν αποφάσεις επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, που περιλαμβάνεται στην πρόσκληση.

2.1.1 Αρμόδιο όργανο

Σε αντίθεση με την καθολική γενική συνέλευση που μπορεί να είναι αυτόκλητη, τηρουμένων των διατυπώσεων του άρθρου 121 παρ. 5, τα υπόλοιπα είδη γενικών συνελεύσεων (τακτική, έκτακτη και καταστατική) συγκαλούνται αποκλειστικά από το διοικητικό συμβούλιο. Ειδικότερα, την τακτική γενική συνέλευση υποχρεούται να συγκαλέσει το διοικητικό συμβούλιο, άλλως φέρει αστική ευθύνη. Δεν αποκλείονται, επίσης, ποινικές και διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται από ειδικότερες διατάξεις (άρ. 180 παρ. 1, 181).

Καινοτομία αποτελεί η δυνατότητα σύγκλησης της γενικής συνέλευσης από τα όργανα της συλλογικής διαδικασίας, στην οποία έχει τυχόν υπαχθεί η εταιρεία (άρ. 121 παρ. 1). Εάν η ανώνυμη εταιρεία έχει κηρυχθεί σε πτώχευση, τη γενική συνέλευση μπορεί να συγκαλέσει και ο σύνδικος, ενώ, σε περιπτώσεις υπαγωγής της ανώνυμης εταιρείας σε διαδικασία εξυγίανσης,

τη γενική συνέλευση συγκαλεί και το διοριζόμενο, με τη σχετική συμφωνία, πρόσωπο με εξουσία επίβλεψης της τήρησης των όρων της συμφωνίας. Ομοίως, σε περιπτώσεις υπαγωγής της ανώνυμης εταιρείας σε καθεστώς ειδικής διαχείρισης ή ειδικής εκκαθάρισης, αρμόδιος να τη συγκαλέσει είναι ο ειδικός διαχειριστής ή ο ειδικός εκκαθαριστής αντίστοιχα.

Στο άρθρο 121 παρ. 2 μνημονεύεται ειδικά η πρόσκληση συμμετοχής σε έκτακτη γενική συνέλευση που γίνεται μετά από αίτημα μειοψηφίας μετόχων, που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου⁸, σύμφωνα με το άρθρο 141⁹. Δικαίωμα να ζητήσει με αίτησή του από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης έχει και ο ελεγκτής. Η ημέρα συνεδρίασης δεν πρέπει να απέχει περισσότερο από σαράντα πέντε ημέρες από την ημερομηνία επίδοσης της αίτησης στον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου. Σε περίπτωση που δε συγκληθεί η έκτακτη συνέλευση εντός δέκα ημερών από την επίδοση της σχετικής αίτησης, η σύγκληση μπορεί να διενεργηθεί από τους αιτούντες μετόχους με δαπάνες της εταιρείας, μετά από απόφαση του δικαστηρίου, που εκδίδεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

2.1.2 Πρόσκληση για τη σύγκληση γενικής συνέλευσης – Δημοσίευση πρόσκλησης

Η σύγκληση της γενικής συνέλευσης περιλαμβάνει τις ακόλουθες, κατά χρονική σειρά ταξινομημένες, νόμιμες ενέργειες ή διατυπώσεις. Διαφορετικές ή πρόσθετες διατυπώσεις μπορούν να προβλέπονται στο καταστατικό της εταιρείας.

Η γενική συνέλευση συγκαλείται με σχετική πρόσκληση των μετόχων, την οποία δημοσιεύει το διοικητικό συμβούλιο, τουλάχιστον είκοσι πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα συνεδρίασης (άρ. 122 παρ. 1). Στην προθεσμία αυτή δεν προσμετρώνται η ημέρα της δημοσίευσής της πρόσκλησης και η ημέρα συνεδρίασής της γενικής συνέλευσης. Η πρόσκληση, το πλέον ουσιώδες στοιχείο της σύγκλησης, που αποτελεί διαδικαστική πράξη της προδικασίας της γενικής συνέλευσης, είναι έγγραφη και πρέπει να αναγράφει τουλάχιστον το οίκημα με ακριβή διεύθυνση, όπου θα γίνει η συνέλευση, τη χρονολογία και την ώρα συνεδρίασης, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης αποσαφηνισμένα, τα ονόματα των μετόχων που έχουν δικαίωμα συμμετοχής, καθώς και ακριβείς οδηγίες για τον τρόπο, με τον οποίο οι μέτοχοι θα μπορέσουν να συμμετάσχουν στη συνέλευση και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως, δ' αντιπροσώπου ή ενδεχομένως εξ αποστάσεως (άρ. 121 παρ. 3). Η

⁸ ΜπρΚατ 109/2018 – σχόλιο Α. Αβραμίκος. Αρμενόπουλος 2019/1000.

⁹ Κατσάς, Θ. (2019). Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018. ΝοΒ 2019/217.

υποχρέωση παροχής των τελευταίων αυτών πληροφοριών προβλέφθηκε με σκοπό τη διευκόλυνση των μετόχων που δεν έχουν επαρκείς γνώσεις για τα εν λόγω θέματα.

Ακολούθως, το άρθρο 122 διατυπώνεται διαφορετικά από το αντίστοιχο άρθρο 26 ΚΝ 2190/1920. Η πρόσκληση της γενικής συνέλευσης, εξαιρουμένων των επαναληπτικών συνελεύσεων, δημοσιεύεται πλέον με καταχώρισή της στη Μερίδα της εταιρείας στο Γ.Ε.ΜΗ. (και στο διαδικτυακό τόπο του Γ.Ε.ΜΗ., κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του Ν. 4250/2014 και στο άρθρο 232 του Ν. 4072/2012)¹⁰. Για τις μη εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά εταιρείες, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει εναλλακτικό τρόπο ενημέρωσης των μετόχων για την καταχώριση ή τη δημοσίευση της πρόσκλησης, ακόμα και αποστολή της πρόσκλησης στους μετόχους, αν και νομολογιακά έχει κριθεί ότι η τήρηση μόνο των προβλεπόμενων στο καταστατικό αυτών πρόσθετων τρόπων ενημέρωσης των μετόχων δεν αντικαθιστά την υποχρέωση καταχώρισης στο Γ.Ε.ΜΗ., άλλως η σχετική απόφαση περί μη καταχώρισης πάσχει από ακυρωσιότητα¹¹. Άλλωστε, η γραμματική ερμηνεία της διάταξης «... και με άλλους τρόπους ... επιπλέον τρόπους δημοσίευσης» δεν καταλείπει αμφιβολία ότι το καταστατικό δε δύναται να προβλέψει τον αποκλεισμό της προβλεπόμενης στο νόμο δημοσίευσης στο Γ.Ε.ΜΗ., ενώ τυχόν πρόσθετες καταστατικές υποχρεώσεις δημοσιότητας και ενημέρωσης των μετόχων ισχύουν πέραν κι όχι κατ' αποκλεισμό της νομίμου, η οποία πρέπει σε κάθε περίπτωση να εφαρμόζεται. Αξίζει να προστεθεί ότι, κατά το νέο νόμο, κάθε μέτοχος έχει δικαίωμα να ζητήσει από την εταιρεία να του αποστέλλει με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ατομική ειδοποίηση για επικείμενες γενικές συνελεύσεις, τουλάχιστον δέκα ημέρες πριν από την ημέρα συνέλευσης. Η μη τήρηση, όμως, της δέσμευσης αυτής από την πλευρά της εταιρείας δε συνεπάγεται ελάττωμα των λαμβανόμενων αποφάσεων, αλλά ενδέχεται να δημιουργήσει ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου (άρ. 137 παρ. 5 περ. ε').

Ειδικά, επί εισηγμένων σε ρυθμιζόμενη αγορά εταιρειών, εκτός από τη δημοσίευση της πρόσκλησης στο Γ.Ε.ΜΗ., το πλήρες κείμενο της πρόσκλησης πρέπει, επιπροσθέτως, να δημοσιευτεί, εντός της ίδιας προθεσμίας, στο διαδικτυακό τόπο της εταιρείας και να δημοσιοποιηθεί με τρόπο, ώστε να διασφαλιστεί η ταχεία και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στη γενική συνέλευση με μέσα ευλόγως αξιόπιστα για την τελεσφόρα διάχυση των πληροφοριών στο επενδυτικό κοινό. Για το λόγο αυτό, προβλέπονται ειδικότερες ρυθμίσεις για το περιεχόμενο της πρόσκλησης σε γενική συνέλευση των εν λόγω εταιρειών (άρ. 121 παρ. 4).

¹⁰ Γ. Μπαμπέτας (2017). Η δημοσιότητα της πρόσκλησης της γενικής συνέλευσης μη εισηγμένης ανώνυμης εταιρείας. ΧρΔ ΙΖ/2017/88.

¹¹ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 249, υποσημ. 12.

Ελάττωμα που δημιουργείται λόγω παντελούς έλλειψης πρόσκλησης για σύγκληση γενικής συνέλευσης θεραπεύεται (καλύπτεται) και οι αποφάσεις που λαμβάνονται είναι έγκυρες, στην περίπτωση που παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν το σύνολο του κεφαλαίου (καθολική γενική συνέλευση) και κανείς δεν αντιλέγει στην πραγματοποίησή της και στη λήψη αποφάσεων (άρ. 121 παρ. 5)¹². Εκ νέου τήρηση των διατυπώσεων του άρθρου 122 δεν απαιτείται για τη συνέχιση γενικής συνέλευσης που διακόπηκε για οποιοδήποτε λόγο.

2.1.3 Δικαιώματα μετόχων πριν από τη γενική συνέλευση

Η εταιρεία οφείλει να θέτει στη διάθεση των μετόχων της τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τις επ' αυτών εκθέσεις του διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών, δέκα ημέρες πριν την τακτική γενική συνέλευση. Την υποχρέωσή της αυτή εκπληρώνει η εταιρεία με ανάρτηση των στοιχείων στο διαδικτυακό της τόπο ή, εφόσον δε διαθέτει τέτοιο, με αποστολή τους στους μετόχους μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή σχετικής επιστολής αποστελλόμενης προ δεκαπέντε τουλάχιστον ημερών, υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, ότι οι μέτοχοι έχουν προηγουμένως γνωστοποιήσει στην εταιρεία τα προσωπικά τους στοιχεία. Σε περίπτωση μη έγκαιρης γνωστοποίησης, οι μέτοχοι αναλαμβάνουν μόνοι τους την υποχρέωση να υποβάλουν αίτημα προς την εταιρεία, ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στις παραπάνω πηγές ενημέρωσης (άρ. 123 παρ. 1, 2).

Η εταιρεία οφείλει, ακόμα, να παρέχει στους μετόχους, μέσα στο διάστημα από την ημέρα δημοσίευσης της πρόσκλησης έως και την ημέρα της συνέλευσης, την πρόσκληση για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης, το συνολικό αριθμό των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου, καθώς και τα έντυπα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την ψήφο μέσω εκπροσώπου ή αντιπροσώπου (άρ. 123 παρ. 3). Ειδικά στις εισηγμένες εταιρείες η εταιρεία οφείλει να παρέχει τις πρόσθετες πληροφορίες του άρθρου 123 παρ. 4. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων των παραγράφων 3 και 4 δεν επιδρούν στο κύρος της ληφθείσας απόφασης (άρ. 137 παρ. 5 περ. ε').

2.2 ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Συγκρότηση της γενικής συνέλευσης είναι η συγκέντρωση μετόχων, οι οποίοι διαθέτουν την ιδιότητα του μετόχου στο χρόνο της σύγκλησής της. Εντούτοις, για την έγκυρη

¹² βλ. σχετ. και ΕφΑθ. 8877/2005 ΕλλΔνη 47.876.

συγκρότηση και λειτουργία της δεν είναι αναγκαία η συμμετοχή όλων των μετόχων σε αυτή, αλλά αρκεί η παρουσία μετόχων, με ποσοστά επί του κεφαλαίου τόσα, όσα τουλάχιστον απαιτούνται, κατά το νόμο, ώστε να υπάρχει απαρτία, δυνάμενη να εκφράσει τη βούληση της εταιρείας, αποφασίζοντας επί των συζητούμενων θεμάτων.

2.2.1 Τόπος συνεδρίασης

Σε ακολουθία με το άρθρο 25 ΚΝ 2190/1920, ο νέος νόμος ορίζει ότι η γενική συνέλευση συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της εταιρείας ή στην περιφέρεια άλλου δήμου εντός της περιφέρειας της έδρας ή άλλου δήμου όμορου της έδρας ή άλλου δήμου στην Ελλάδα, εφόσον τούτο προβλέπεται στο καταστατικό. Επί εταιρειών με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά με έδρα την Ελλάδα η γενική συνέλευση μπορεί να συνέρχεται και στην περιφέρεια του δήμου, όπου βρίσκεται η έδρα της ρυθμιζόμενης αγοράς (άρ. 120 παρ. 1).

Βάσει νέας ρύθμισης για εταιρείες με μετοχές μη εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, το καταστατικό μπορεί να επιτρέπει στη γενική συνέλευση να συνέρχεται και σε τόπο της αλλοδαπής. Σημαντικότερη καινοτομία, ωστόσο, αποτελεί η θέσπιση της πλήρως αποϋλοποιημένης γενικής συνέλευσης, εκείνης δηλαδή που συνεδριάζει εξ ολοκλήρου (ως προς όλους τους συμμετέχοντες στην ημεδαπή ή αλλοδαπή μετόχους) από απόσταση με ηλεκτρονικά μέσα (άρ. 120 παρ. 3). Στην προκειμένη περίπτωση, δεν υφίσταται τόπος συνεδρίασης, επομένως εφαρμοστέο δίκαιο για τη γενική συνέλευση και τις αποφάσεις που λαμβάνει θα είναι η *lex societatis*¹³.

Τέλος, οι καθολικές γενικές συνελεύσεις, στις οποίες κανένας μέτοχος δεν αντιλέγει ως προς την πραγματοποίηση της συνεδρίασης και τη λήψη των αποφάσεων, μπορούν να διεξαχθούν οπουδήποτε, ακόμα κι αν δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό (άρ. 120 παρ. 2).

Τυχόν παράβαση των νομοθετικών ή καταστατικών προβλέψεων ως προς τον τόπο συνεδρίασης της γενικής συνέλευσης οδηγεί σε ακυρωσία των λαμβανόμενων αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 137. Η παράβαση μπορεί να συνίσταται και στην ενδεχόμενη καταχρηστικότητα της επιλογής ενός εκ των νομοθετικά ή καταστατικά προσφερόμενων επιλογών ως προς τον τόπο σύγκλησης της γενικής συνέλευσης (ιδίως επί σύγκλησης αυτής

¹³ Περράκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 106.

στην αλλοδαπή), εφόσον καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής ή πρακτικά αδύνατη η συμμετοχή των μετόχων.

2.2.2 Πρόσωπα δικαιούμενα συμμετοχής

2.2.2.1 Σε εταιρείες με μετοχές μη εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά

Καταρχήν δικαίωμα συμμετοχής στη γενική συνέλευση έχουν οι κύριοι και οι επικαρπωτές μετοχών. Κατ' εξαίρεση κι εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου, δικαίωμα συμμετοχής μπορεί να έχει και ο ενεχυρούχος δανειστής, σύμφωνα με το άρθρο 54, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 30α Κ.Ν. 2190/1920 (ρύθμιση για ενέχυρο και επικαρπία) και εναρμονίζεται με τα άρθρα 1177 και 1245 ΑΚ¹⁴.

Σύμφωνα με το άρθρο 124 παρ. 1, δικαίωμα συμμετοχής στη γενική συνέλευση έχει κάθε μέτοχος που αποδεικνύει την ιδιότητά του αυτή κατά την ημέρα διεξαγωγής της συνέλευσης και ενδεχομένως διαθέτει τη σχετική πληρεξουσιότητα. Με τις τροποποιήσεις του νέου νόμου, καταργείται ο θεσμός της δέσμευσης μετοχών και η διαδικασία προηγούμενης ενημέρωσης της εταιρείας για τη συμμετοχή μετόχου στη γενική συνέλευση, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης κατάρτισης πίνακα μετόχων δικαιούμενων συμμετοχής στη γενική συνέλευση από το διοικητικό συμβούλιο. Αντ' αυτού η νομιμοποίηση των μετόχων γίνεται με κάθε πρόσφορο μέσο κατά την ημέρα διεξαγωγής της γενικής συνέλευσης, καθώς η τεχνολογική εξέλιξη επιτρέπει την ταχύτερη και αμεσότερη ταυτοποίηση των μετόχων (Αιτιολογική Έκθεση επί του άρθρου 124).

Μέτοχοι, που είναι νομικά πρόσωπα, μετέχουν στη γενική συνέλευση μέσω των αντιπροσώπων τους. Η συμμετοχή στη γενική συνέλευση συνίσταται στην παράσταση, στη συμμετοχή στη συζήτηση, στη διατύπωση απόψεων και στη συμμετοχή στην ψηφοφορία, εκτός αν πρόκειται για μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Ειδικότερα, δικαιούμενοι συμμετοχής στη γενική συνέλευση είναι, αρχικά, οι μέτοχοι με δικαίωμα ψήφου. Μέτοχοι χωρίς δικαίωμα ψήφου δύνανται, επίσης, να παρίστανται στη γενική συνέλευση, δεν υπολογίζονται, όμως, για το σχηματισμό της απαρτίας. Δικαίωμα παράστασης μόνο έχουν και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και οι ελεγκτές της εταιρείας. Άλλωστε, ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου μπορεί με ευθύνη του να επιτρέψει τη φυσική παρουσία ή συμμετοχή, με τη βοήθεια ηλεκτρονικών μέσων, στη

¹⁴ Αθανασόπουλος, Τ. (2019). Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών (μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018). Η νέα ανώνυμη εταιρία (κατ' άρθρο ερμηνεία). Εκδόσεις Ε. Αθανασόπουλου, σελ. 458.

συνέλευση και άλλων προσώπων, που δε διαθέτουν τη μετοχική ιδιότητα ή δεν είναι εκπρόσωποι μετόχων (λ.χ. δικηγόροι, εμπειρογνώμονες, διερμηνείς που συνοδεύουν μετόχους), στο βαθμό πάντα που τούτο δεν αντιτίθεται στο εταιρικό συμφέρον (άρ. 127).

Στο άρθρο 124 παρ. 2-4 του νόμου περιγράφεται λεπτομερώς η διαδικασία συμμετοχής στη γενική συνέλευση, η οποία περιλαμβάνει κατάθεση των μετοχών στο ταμείο της εταιρείας ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα ή επιχείρηση επενδύσεων, υποβολή εγγράφων αντιπροσώπευσης ή εκπροσώπησης των μετόχων στην εταιρεία και ανάρτηση πίνακα με τους μετόχους που κατέθεσαν τις μετοχές τους, τουλάχιστον είκοσι τέσσερις ώρες πριν τη γενική συνέλευση. Σε αντίθεση, όμως, με το καθεστώς που ίσχυε υπό τον ΚΝ 2190/1920 (άρ. 27 παρ. 2, 28 παρ. 1-3), οι παραπάνω ρυθμίσεις είναι πλέον δυνητικές, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό, κι έχουν ισχύ μονάχα για μετοχές που δεν είναι εισηγμένες. Η μη συμμόρφωση των μετόχων σε αυτές τις καταστατικές προβλέψεις δεν τους αποστερεί το δικαίωμα να μετέχουν και να ψηφίζουν στη γενική συνέλευση, εκτός κι αν η τελευταία αρνηθεί τη συμμετοχή τους για σπουδαίο λόγο που δικαιολογεί την άρνησή της (άρ. 124 παρ. 5). Η σχετική απόφαση της συνέλευσης, που λαμβάνεται με τη συνήθη πλειοψηφία, υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο και η τάση της νομολογίας είναι να θεωρεί την άρνησή της ως καταχρηστική¹⁵. Θα πρέπει, συνεπώς, ενδεχόμενος λόγος αποκλεισμού μετόχου να αιτιολογείται επαρκώς και να μην είναι παράνομος ή αντίθετος στα χρηστά ήθη. Μέτοχοι που αποκλείστηκαν παράνομα από τη γενική συνέλευση μπορούν να καταθέσουν αίτηση ασφαλιστικών μέσων κατά της εταιρείας με αίτημα τη συμμετοχή τους σε αυτή¹⁶. Κατά τη νομολογία, στο θέμα αυτό κρίθηκε, «... ότι δε θα πρέπει να υφίσταται περιορισμός, όπως και με το προϊσχύσαν δίκαιο (άρθρο 28 παρ. 4 Κ.Ν. 2190/1920), ως προς την έκταση ή τη φύση της αταξίας του αιτουμένου τη συμμετοχή του μετόχου και συνεπώς περιλαμβάνεται σε αυτήν όχι μόνον η εκπρόθεσμη κατάθεση, αλλά και η καθόλου παράλειψη κατάθεσης των μετοχών, όπως και η εκπρόθεσμη συγκομιδή του αποδεικτικού της κατάθεσης...»¹⁷.

2.2.2.2 Σε εταιρείες με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά

¹⁵ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρείες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 253, υποσημ. 25, Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 347.

¹⁶ Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 347.

¹⁷ ΕφΘεσ/κης 40/2017, ΔΕΕ 2018/68.

Προκειμένου για ανώνυμη εταιρεία με μετοχές που είναι εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, εφαρμόζεται ο κανόνας της «ημερομηνίας καταγραφής» (record date) του άρθρου 124 παρ. 6, σύμφωνα με τον οποίο μπορούν να λάβουν μέρος στην αρχική και την επαναληπτική γενική συνέλευση όσοι κατείχαν τη μετοχική ιδιότητα κατά την έναρξη της πέμπτης ημέρας πριν από την ημέρα της αρχικής συνεδρίασης της γενικής συνέλευσης. Μάλιστα, η ημερομηνία καταγραφής ισχύει και στην περίπτωση της εξ αναβολής ή επαναληπτικής συνεδρίασης, εφόσον αυτές δεν απέχουν άνω των τριάντα ημερών από την ημερομηνία καταγραφής. Αν παρέλθει το διάστημα των τριάντα ημερών, προβλέπεται νέα ημερομηνία καταγραφής και αποκτά τη δυνατότητα να συμμετάσχει στη γενική συνέλευση το πρόσωπο που έχει τη μετοχική ιδιότητα κατά την έναρξη της τρίτης ημέρας, πριν από την εξ αναβολής ή επαναληπτικής συνεδρίασης¹⁸. Για την περίπτωση της εξ αναβολής συνεδρίασης ορίζει το άρθρο 141 παρ. 5 τελ. εδ. ότι μπορούν να συμμετάσχουν και νέοι μέτοχοι¹⁹.

Η απόδειξη της μετοχικής ιδιότητας γίνεται με κάθε νόμιμο μέσο και πάντως βάσει ενημέρωσης που λαμβάνει η εταιρεία από το κεντρικό αποθετήριο τίτλων, εφόσον παρέχει υπηρεσίες μητρώου, διαφορετικά μέσω των συμμετεχόντων και εγγεγραμμένων διαμεσολαβητών από το κεντρικό αποθετήριο τίτλων (άρ. 124 παρ. 6 τελ. εδ.). Η συγκεκριμένη ρύθμιση, που ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 2017/828/ΕΕ (SRDII) για την τροποποίηση της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, καθιστά ευχερέστερη την ταυτοποίηση των μετόχων, συγχρόνως δε, διασφαλίζει την άμεση επικοινωνία μεταξύ των μετόχων και της εταιρείας, όπως επίσης διευκολύνει την άσκηση των δικαιωμάτων και την ενεργό συμμετοχή των μετόχων.

Υιοθετώντας το θεσμό της ημερομηνίας καταγραφής, ο ενωσιακός νομοθέτης θέτει ως πρώτο στόχο την απρόσκοπτη διεξαγωγή της συναλλακτικής δραστηριότητας στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια. Υπό την ισχύουσα νομοθεσία, οι επενδυτές σε εταιρείες, οι μετοχές των οποίων είναι εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, έχουν την ευχέρεια να πωλούν τις μετοχές τους ανά πάσα στιγμή, χωρίς να περιορίζονται χρονικά στο διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας κατάθεσης στην εταιρεία των νομιμοποιητικών στοιχείων τους και της ημερομηνίας διεξαγωγής της συνέλευσης. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ένας μέτοχος, που έχει προλάβει να μεταβιβάσει τις μετοχές του κατά τη διάρκεια του πενθημέρου κι επομένως έχει απωλέσει τη μετοχική του ιδιότητα, εξακολουθεί να είναι καταχωρισμένος στον πίνακα εκείνων που δικαιούνται να συμμετέχουν και να ψηφίζουν στη γενική συνέλευση, ακριβώς γιατί

¹⁸ Κατά το προϊσχύσαν δίκαιο, προκειμένου κάποιος να συμμετάσχει σε επαναληπτική ΓΣ έπρεπε να έχει τη μετοχική ιδιότητα κατά την έναρξη της τέταρτης ημέρας πριν την επαναληπτική ΓΣ, βλ. άρ. 28^α παρ. 4 εδ. ε' κν. 2190/1920.

¹⁹ Καρατζένης, Φ. (2018). Το προβληματικό «δικαίωμα μειοψηφίας» μετόχων ανώνυμης εταιρείας να αιτηθεί την αναβολή της λήψης αποφάσεων από τη γενική συνέλευση. ΝοΒ 2018/1897.

αποφασιστικό χρονικό σημείο για την απονομή της μετοχικής ιδιότητας είναι η ημερομηνία καταγραφής. Η, κατά πλάσμα δικαίου, αναγνώριση αυτή, εκ του νόμου, της μετοχικής ιδιότητας στον καταγεγραμμένο κι όχι αληθινό μέτοχο ικανοποιεί μεν τις αγορές, εγείρει δε αρκετά ζητήματα εταιρικού δικαίου²⁰.

Παράλληλα, ως δεύτερος στόχος του ενωσιακού νομοθέτη τίθεται η τελεσφόρα οριοθέτηση του κύκλου των δικαιούμενων συμμετοχής μετόχων και, κατ' επέκταση, η ομαλή διεξαγωγή της γενικής συνέλευσης. Αν και οι δύο παραπάνω στόχοι μοιάζουν αντικρουόμενοι, λόγω της σύγχυσης που δημιουργείται ανάμεσα στον αληθή και το φαινόμενο μέτοχο, η προβλεπόμενη από το νόμο βραχεία ημερομηνία καταγραφής (πενθήμερη από την αρχική και τριήμερη από την εξ αναβολής ή επαναληπτική γενική συνέλευση) λειτουργεί εξισορροπητικά, ενώ προσφέρει επαρκή χρόνο για τη νομιμοποίηση των μετόχων εταιρειών με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά²¹.

Περαιτέρω, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει διαδικασία συμμετοχής στη γενική συνέλευση με το σύστημα της ημερομηνίας καταγραφής και για εταιρείες με μετοχές μη εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά (άρ. 124 παρ. 7). Δεν επιτρέπεται, ωστόσο, να ορίζει ότι η μετοχική ιδιότητα θα πρέπει να υπάρχει σε χρόνο προγενέστερο των πέντε ημερών από την ημέρα της αρχικής συνεδρίασης της γενικής συνέλευσης, με το σκεπτικό ότι θα πρέπει να είναι χρονικά κοντά η απόκτηση του δικαιώματος συμμετοχής στη γενική συνέλευση και η ημερομηνία πραγματοποίησής της.

Φυσικό πρόσωπο, το οποίο διαθέτει μετοχές στο χρηματιστήριο και είναι ταυτόχρονα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας, αδυνατεί να συμμετάσχει στην ψηφοφορία της γενικής συνέλευσης και δεν υπολογίζεται για το σχηματισμό της απαρτίας και της πλειοψηφίας, όταν αντικείμενό της είναι η ανάθεση του υποχρεωτικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε ορκωτό ελεγκτή λογιστή ή σε ελεγκτική εταιρεία (άρ. 124 παρ. 8)²². Η εν λόγω διάταξη λειτουργεί συμπληρωματικά με το ν. 4449/17 που επιτάσσει τους ελεγκτές να τηρούν τους κανόνες δεοντολογίας, καθώς επίσης να λειτουργούν ανεξάρτητοι και με εχεμύθεια.

2.2.3 Τρόποι συμμετοχής στη γενική συνέλευση

²⁰ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 255.

²¹ Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 348.

²² Τουντόπουλος, Β. (2019). Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας. ΝοΒ 2019/244.

2.2.3.1 Συμμετοχή από απόσταση σε πραγματικό χρόνο

Ο συνήθης τρόπος παράστασης στη γενική συνέλευση είναι η φυσική παρουσία του ίδιου του μετόχου ή του αντιπροσώπου του βάσει των ειδικότερων διατάξεων του άρθρου 128. Το καταστατικό της ανώνυμης εταιρείας είναι δυνατόν να προβλέπει εναλλακτικά τη δυνατότητα συμμετοχής στη γενική συνέλευση από απόσταση με οπτικοακουστικά ή άλλα ηλεκτρονικά μέσα, χωρίς τη φυσική παρουσία του μετόχου στον τόπο διεξαγωγής της (άρ. 125). Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να διεξαχθεί η γενική συνέλευση, εάν συναινούν όλοι οι μέτοχοι (ρύθμιση που προστέθηκε με το άρθρο 23 του Ν. 4712/2020 – ΦΕΚ Α' 146/29.7.2020). Σε κάθε περίπτωση, κάθε μέτοχος μπορεί να αξιώσει να διεξαχθεί η συνεδρίαση με τηλεδιάσκεψη ως προς αυτόν, αν κατοικεί σε άλλη χώρα από εκείνη όπου λαμβάνει χώρα η συνέλευση ή αν υπάρχει άλλος σπουδαίος λόγος, ιδίως ασθένεια, αναπηρία ή επιδημία (άρ. 125 παρ. 3, όπως προστέθηκε με το άρθρο 23 παρ. 6 του Ν. 4712/2020 – ΦΕΚ Α' 146/29.7.2020). Αντίθετα από τη γενική συνέλευση του άρθρου 120 παρ. 3, που διεξάγεται εξ ολοκλήρου με τηλεδιάσκεψη και τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων (virtual meeting), το άρθρο 125 προβλέπει έναν τρόπο διευκόλυνσης της συμμετοχής ενός ή περισσότερων μετόχων που αδυνατούν να παρευρεθούν σε πραγματικά διεξαγόμενη γενική συνέλευση με φυσική παρουσία.

Στην εξ αποστάσεως συμμετοχή, η εταιρεία οφείλει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίσει την ταυτότητα του συμμετέχοντος προσώπου, την παράσταση στη γενική συνέλευση αποκλειστικά των δικαιούμενων να συμμετέχουν ή να παρίστανται προσώπων και την ασφάλεια της ηλεκτρονικής σύνδεσης. Επιπλέον, οφείλει να μεριμνά, ώστε κάθε νομιμοποιούμενο πρόσωπο να έχει πρόσβαση στα ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα και να μπορεί να απευθύνεται στη συνέλευση από απόσταση, προφορικά ή εγγράφως, καθώς και να ψηφίζει επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. Τέλος, θα πρέπει να βεβαιώνει τη δυνατότητα ακριβούς καταγραφής της ψήφου του συμμετέχοντος μετόχου από απόσταση. Οι μέτοχοι, που λαμβάνουν μέρος στη γενική συνέλευση από απόσταση, υπολογίζονται για το σχηματισμό της απαρτίας και της πλειοψηφίας, όπως ακριβώς οι παρόντες μέτοχοι.

2.2.3.2 Συμμετοχή με επιστολική ψήφο

Δυνάμει καταστατικής πρόβλεψης, είναι δυνατή η συμμετοχή στη γενική συνέλευση και στην ψηφοφορία από απόσταση, με επιστολική ψήφο δι' αλληλογραφίας ή με ηλεκτρονικά μέσα, πριν από την πραγματοποίησή της (άρ. 126). Με τη συγκεκριμένη διάταξη ενσωματώνεται στο ελληνικό δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας η διάταξη του άρθρου 12 της

οδηγίας 2007/36/ΕΚ. Η εν λόγω ρύθμιση περιλαμβάνει τόσο τις εισηγμένες όσο και τις μη εισηγμένες εταιρείες. Προκειμένου να επιτευχθεί η επιστολική ψήφος, θα πρέπει να αποστέλλονται εκ των προτέρων στους μετόχους τα θέματα της ημερήσιας διάταξης και τα σχετικά ψηφοδέλτια, η συμπλήρωση των οποίων μπορεί να γίνεται μέσω διαδικτύου ή σε έντυπη μορφή στην έδρα της εταιρείας. Οι μέτοχοι, που ψηφίζουν κατ' αυτόν τον τρόπο, λαμβάνονται υπόψη για το σχηματισμό της απαρτίας και της πλειοψηφίας, εφόσον οι σχετικές ψήφοι έχουν παραληφθεί από την εταιρεία το αργότερο είκοσι τέσσερις ώρες πριν από την έναρξη της συνεδρίασης²³. Ομοίως με την προηγούμενη περίπτωση, η εταιρεία οφείλει να ακολουθεί τις απαιτούμενες διαδικασίες για τη συμμετοχή στη γενική συνέλευση από απόσταση, να διασφαλίζει την ταυτότητα του συμμετέχοντος προσώπου και την προέλευση της ψήφου, όπως και την ασφάλεια της ηλεκτρονικής σύνδεσης.

2.2.3.3 Συμμετοχή μέσω αντιπροσώπου

Κάθε μέτοχος δύναται να συμμετάσχει στη γενική συνέλευση αυτοπροσώπως ή μέσω αντιπροσώπου (άρ. 128 παρ. 1). Δικαιούται, μάλιστα, να διορίσει έναν ή περισσότερους αντιπροσώπους για μία ή και περισσότερες γενικές συνελεύσεις, για ορισμένο, όμως, χρόνο. Για την αντιπροσώπευση μετόχου στη γενική συνέλευση απαιτείται η παροχή πληρεξουσιότητας, η οποία απαιτεί την ύπαρξη έννομης σχέσης μεταξύ του μετόχου – αντιπροσωπευομένου και του πληρεξουσίου – αντιπροσώπου, καθώς επίσης ειδική πληρεξουσιότητα για την αντιπροσώπευση στη συνεδρίαση και την άσκηση του δικαιώματος ψήφου, είτε στη συγκεκριμένη, είτε σε περισσότερες γενικές συνελεύσεις. Ο αντιπρόσωπος, από την εσωτερική σχέση που τον συνδέει με τον αντιπροσωπευόμενο μέτοχο, έχει την υποχρέωση να ψηφίζει σύμφωνα με τις οδηγίες του, χωρίς, εντούτοις, τυχόν μη συμμόρφωσή του να επηρεάζει το κύρος των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης, ακόμα κι αν η ψήφος του ήταν αποφασιστική για την επίτευξη της πλειοψηφίας (άρ. 128 παρ. 3). Η πιθανή υπέρβαση των ορίων της πληρεξουσιότητας και συνακόλουθα η ευθύνη του πληρεξουσίου έναντι του αντιπροσωπευομένου θα κριθεί βάσει της εσωτερικής τους σχέσης.

Αντιπρόσωπος, που ενεργεί για περισσότερους μετόχους, μπορεί να ψηφίζει διαφορετικά για κάθε μέτοχο (άρ. 128 παρ. 2 τελ. εδ.). Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με πιθανή παραχώρηση πλήρους ελευθερίας ψήφου στον πληρεξούσιο μέτοχο, ενδέχεται να οδηγήσει σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων. Αυτό, για παράδειγμα, μπορεί να συμβεί,

²³ Κατά το προϊσχύσαν δίκαιο, στις μεν μη εισηγμένες εταιρείες οι ψήφοι έπρεπε να παραληφθούν από την εταιρεία δύο πλήρεις ημέρες πριν τη συνεδρίαση της ΓΣ, ενώ στις εισηγμένες εταιρείες οι ψήφοι έπρεπε να παραληφθούν μέχρι την έναρξη της ΓΣ (άρ. 28 παρ. 7, 28^α παρ.8 κ.ν. 2190/1920).

σύμφωνα με τον Ν. Ρόκα²⁴, όταν πελάτης τράπεζας ορίσει ως αντιπρόσωπο την ίδια την τράπεζα για μετοχές ορισμένης εταιρείας που κατέχει. Τότε, η τράπεζα θα πρέπει να αξιολογήσει το συμφέρον του πελάτη της ως υπέρτερο έναντι του δικού της και να υποχωρήσει.

Η ελευθερία επιλογής αντιπροσώπων στη γενική συνέλευση είναι δυνατόν να περιοριστεί με καταστατική ρύθμιση²⁵, αλλά δεν μπορεί να αποκλειστεί η άσκηση μετοχικών δικαιωμάτων με αντιπρόσωπο. Δεν ισχύει, εντούτοις, το ίδιο επί εταιρειών με εισηγμένες μετοχές σε ρυθμιζόμενη αγορά, όπου διατάξεις του καταστατικού, που περιορίζουν την άσκηση των μετοχικών δικαιωμάτων με αντιπρόσωπο ή την ελεύθερη επιλογή αντιπροσώπων από τους μετόχους, δεν έχουν ισχύ (άρ. 128 παρ. 2).

Ο διορισμός, η ανάκληση ή η αντικατάσταση του αντιπροσώπου του μετόχου γίνονται εγγράφως ή με την αρωγή ηλεκτρονικών μέσων και τα σχετικά έγγραφα υποβάλλονται στην εταιρεία πριν από τη γενική συνέλευση ή τουλάχιστον σαράντα οκτώ ώρες πριν από αυτήν, όταν πρόκειται για εταιρείες εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά. Για την κοινοποίηση των αναφερόμενων εγγράφων απαιτείται πρόβλεψη του καταστατικού, η οποία μπορεί να ορίζει τον τρόπο κοινοποίησης με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή άλλη ισοδύναμη μέθοδο. Κάθε μέτοχος έχει τη δυνατότητα να διορίσει έως τρεις αντιπροσώπους. Ωστόσο, μέτοχος που κατέχει μετοχές εταιρείας, οι οποίες εμφανίζονται σε περισσότερους του ενός λογαριασμούς αξιών, δεν κωλύεται να ορίσει διαφορετικούς αντιπροσώπους για τις μετοχές που εμφανίζονται σε κάθε λογαριασμό. Η παροχή πληρεξουσιότητας είναι ελεύθερα ανακλητή (άρ. 128 παρ. 4).

Στην προσπάθεια διεύρυνσης των μέσων, με τα οποία μπορεί να συμμετέχει και να ψηφίζει ο μέτοχος στη γενική συνέλευση, παρέχεται η δυνατότητα υποβολής ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης προς τον πρόεδρο της συνέλευσης. Πρόκειται για μια ευρέως διαδεδομένη πρακτική, διεθνώς γνωστή ως «proxy voting» ή «electronic proxy voting». Τεχνικά, η αποστολή εξουσιοδοτήσεων με τη μέθοδο αυτή δε διαφοροποιείται από την αποστολή επιστολικής ψήφου, από νομικής πλευράς όμως, η εταιρεία επιτυγχάνει μεγαλύτερη ασφάλεια, καθώς προστατεύεται από λάθη στη μετάδοση των ηλεκτρονικών συστημάτων ή από περιπτώσεις hacking (Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018 επί του άρθρου 128).

Στις εισηγμένες εταιρείες, ο αντιπρόσωπος ενός μετόχου υποχρεούται να γνωστοποιεί στην εταιρεία, πριν από την έναρξη της συνεδρίασης, κάθε συγκεκριμένο γεγονός που

²⁴ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρείες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 254.

²⁵ Συνήθως τίθενται κριτήρια επιλεξιμότητας (π.χ. ο αντιπρόσωπος να είναι και αυτός μέτοχος). Ωστόσο, οι εν λόγω καταστατικοί περιορισμοί δεν μπορεί να είναι αυθαίρετοι ή υπέρμετροι, άλλως ελέγχονται ως καταχρηστικοί.

θεωρείται χρήσιμο στους μετόχους για την αξιολόγηση του κινδύνου να εξυπηρετεί ο ίδιος άλλα συμφέροντα, πλην αυτών του μετόχου (άρ. 128 παρ. 5 στοιχ. α έως δ). Η ρύθμιση αυτή καθίσταται αναγκαία, προκειμένου να αναχαιτιστούν φαινόμενα ευρείας παροχής εξουσιοδοτήσεων στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή στον ελέγχοντα μέτοχο, που τείνουν να προτάσσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα έναντι των συμφερόντων των μετόχων που αντιπροσωπεύουν. Ο αντιπρόσωπος έχει, τέλος, την υποχρέωση να αρχειοθετεί τις οδηγίες ψήφου που έλαβε από τον αντιπροσωπευόμενο μέτοχο για ένα τουλάχιστον έτος από την ημερομηνία της γενικής συνέλευσης, στην οποία έκανε χρήση του πληρεξουσίου (άρ. 128 παρ. 6).

2.3 ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Εφόσον δεν υπάρχει καταστατική πρόβλεψη για το πρόσωπο του προέδρου της γενικής συνέλευσης, αυτός εκλέγεται από τη συγκληθείσα συνέλευση με απλή πλειοψηφία κι επικουρείται στο έργο του από γραμματέα και ψηφοδέκτη. Πρόκειται για το λεγόμενο προεδρείο (άρ. 129). Στο μεταξύ, ασκεί προσωρινά χρέη προέδρου ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου ή ο αναπληρωτής του.

Καθήκοντα του προέδρου είναι να επιβλέπει την κανονικότητα της συγκρότησης της γενικής συνέλευσης, διαπιστώνοντας την ύπαρξη της απαιτούμενης απαρτίας και πλειοψηφίας, να ελέγχει την ταυτότητα και τη νομιμοποίηση των παρόντων, όπως και την ακρίβεια των πρακτικών. Είναι, επίσης, αρμόδιος να διευθύνει τη συζήτηση, να θέτει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης σε ψηφοφορία και να ανακοινώνει το αποτέλεσμα αυτής. Παρά ταύτα, η μη σύννομη εκλογή προέδρου ή η μη τήρηση των ανωτέρω διατυπώσεων, δεν επηρεάζουν το κύρος των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης, αν δεν συντρέχουν άλλα ελαττώματα τούτων ώστε να επηρεάζεται το κύρος τους (άρ. 129 παρ. 3).

2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνέπεια της μη τήρησης των επιβαλλομένων στο διοικητικό συμβούλιο, ως άνω, νόμιμων ενεργειών για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης είναι η ακυρότητα των τυχόν ληφθησομένων από τη συνέλευση αποφάσεων, υπό τους περιορισμούς του άρθρου 138. Η ακυρότητα, όμως, αίρεται αν τελικώς συνέλθει καθολική γενική συνέλευση, η οποία μπορεί, αν κανείς από τους μετόχους δεν αντιλέξει, να αποφασίσει έγκυρα ακόμα και για θέματα εκτός

ημερήσιας διάταξης, παρά τη μη τήρηση των διαδικασιών από το διοικητικό συμβούλιο ή τους μετόχους.

Νέα είναι η διάταξη που προβλέπει, κατ' απόκλιση από τον κανόνα ότι την αρμοδιότητα για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης έχει το διοικητικό συμβούλιο, ότι τη γενική συνέλευση μπορεί να συγκαλέσει και ο σύνδικος εάν η ανώνυμη εταιρεία έχει κηρυχθεί σε πτώχευση ή ακόμα και ο ειδικός διαχειριστής ή ο ειδικός εκκαθαριστής, όταν πρόκειται για εταιρεία που έχει υπαχθεί σε καθεστώς ειδικής διαχείρισης ή ειδικής εκκαθάρισης.

Περαιτέρω, προβλέπεται η συμμετοχή στη γενική συνέλευση από απόσταση, που διακρίνεται σε συμμετοχή από απόσταση πριν από τη γενική συνέλευση (επιστολική ψήφος) που μπορεί να είναι και ηλεκτρονική, σε συμμετοχή από απόσταση κατά τη διάρκεια αυτής (τηλεδιάσκεψη), ενώ μία από τις καινοτομίες του Ν. 4548/2018 είναι η πρόβλεψη της δυνατότητας διεξαγωγής της γενικής συνέλευσης σε μη εισηγμένες εταιρείες αποκλειστικά με ηλεκτρονικά μέσα, δηλαδή χωρίς την πρόβλεψη τόπου όπου θα διεξαχθεί η γενική συνέλευση με φυσική παρουσία των μετόχων²⁶.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις των άρθρων 125 και 126 του Ν. 4548/2018 ο Έλληνας νομοθέτης συστηματοποίησε το περιεχόμενο των προϊσχυουσών διατάξεων των άρθρων 28 και 28α του Ν. 2190/1920 για τη συμμετοχή των μετόχων στη γενική συνέλευση από απόσταση. Εξάλλου ο μέτοχος που συμμετέχει στη γενική συνέλευση από απόσταση σε πραγματικό χρόνο μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα σε αυτή όπως ο μέτοχος που είναι παρών. Ωστόσο, η διεθνής πρακτική έχει αποδείξει την εμφάνιση τεχνικών προβλημάτων του επιλεγέντος υπολογιστικού συστήματος σύνδεσης του μετόχου κατά τη συμμετοχή του από απόσταση στις γενικές συνελεύσεις. Αν η αιτία του τεχνικού προβλήματος βρίσκεται στη σφαίρα επιρροής της εταιρείας, τότε η τελευταία έχει υποχρέωση αποκατάστασης της βλάβης, αφού αυτή είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματική διαδικτυακή συνδεσιμότητα της λειτουργίας των χρησιμοποιούμενων οπτικοακουστικών ή ηλεκτρονικών μέσων. Αν αντιθέτως η αιτία του τεχνικού προβλήματος βρίσκεται στη σφαίρα επιρροής του μετόχου (π.χ. εξοπλισμός του, εσφαλμένη χρήση ή απώλεια κωδικού ταυτοποίησης) τότε αυτός φέρει την ευθύνη για την αδυναμία συμμετοχής του στη γενική συνέλευση από απόσταση²⁷.

²⁶ Κουλορίδας, Α. (2018). Εισήγηση «Οι αποφάσεις των μετόχων: Παρακμή της γενικής συνέλευσης;» εις 28ο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικόλογων «Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

²⁷ Παπαδημόπουλος, Ι. (2019). Η «ηλεκτρονική» Γενική Συνέλευση στο Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας. ΔΕΕ 2019/793.

Η δυνατότητα συμμετοχής του μετόχου στις γενικές συνελεύσεις και άσκησης του δικαιώματος ψήφου από απόσταση έχουν ενσωματωθεί στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών της Ε.Ε. Παρατηρείται δε ότι η συμμετοχή με επιστολική ψήφο έχει προβάδισμα έναντι της συμμετοχής σε πραγματικό χρόνο από απόσταση. Και τούτο μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι είναι σύνηθες το φαινόμενο εμφάνισης βλαβών ή δυσλειτουργιών του επιλεγέντος συστήματος σύνδεσης του μετόχου κατά τη συμμετοχή του από απόσταση στη γενική συνέλευση, που έχουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία συμμετοχής αυτού στη γενική συνέλευση. Και ενώ στο νέο νόμο δεν προβλέπεται ακύρωση της απόφασης της γενικής συνέλευσης εξαιτίας τεχνικής βλάβης που ανάγεται στη σφαίρα επιρροής της εταιρείας και εμπόδισε τη συμμετοχή του μετόχου σε αυτήν από απόσταση, θα μπορούσε αυτή να ακυρωθεί κατά τη διάταξη του άρθρου 137 παρ. 5 περ. β του Ν. 4548/2018 εξαιτίας των διαπιστωθεισών τεχνικών δυσλειτουργιών, εφόσον οι ψήφοι των μη συμμετεσχόντων μετόχων από απόσταση ήταν αποφασιστικές για την επίτευξη αντίθετης πλειοψηφίας και εφόσον προέρχονται από τη σφαίρα επιρροής της εταιρείας.

Βιβλιογραφία 2ου κεφαλαίου

Αθανασόπουλος, Τ. (2019). Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών (μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018). Η νέα ανώνυμη εταιρία (κατ' άρθρο ερμηνεία). Εκδόσεις Ε. Αθανασόπουλου.

Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Μελέτες – Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά

Αβραμίκος, Α. (2019). Σχόλιο επί της υπ' αριθμ. 109/2018 αποφάσεως του ΜπρΚατ. Αρμενόπουλος 2019/1000.

Καρατζένης, Φ. (2018). Το προβληματικό «δικαίωμα μειοψηφίας» μετόχων ανώνυμης εταιρίας να αιτηθεί την αναβολή της λήψης αποφάσεων από τη γενική συνέλευση. ΝοΒ 2018/1897.

Κατσάς, Θ. (2019). Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018. ΝοΒ 2019/217.

Γ. Μπαμπέτας (2017). Η δημοσιότητα της πρόσκλησης της γενικής συνέλευσης μη εισηγμένης ανώνυμης εταιρείας. ΧρΙΔ ΙΖ/2017/88.

Παπαδημόπουλος, Ι. (2019). Η «ηλεκτρονική» Γενική Συνέλευση στο Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας. ΔΕΕ 2019/793.

Τουντόπουλος, Β. (2019). Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας. ΝοΒ 2019/244.

Εισηγήσεις επιστημονικών συνεδρίων

Κουλορίδας, Α. (2018). Εισήγηση «Οι αποφάσεις των μετόχων: Παρακμή της γενικής συνέλευσης;» εις 28ο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικόλογων «Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Νομολογία

ΕφΑθ. 8877/2005 ΕλλΔνη 47.876

ΕφΘεσ/κης 40/2017, ΔΕΕ 2018/68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

3.1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΠΑΡΤΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ

Ουσιαστική προϋπόθεση για τη νόμιμη λειτουργία της γενικής συνέλευσης και την έγκυρη λήψη αποφάσεων είναι η συγκέντρωση της απαιτούμενης από το νόμο απαρτίας και πλειοψηφίας, που υπολογίζονται βάσει του εκπροσωπούμενου από τους μετόχους ποσοστού κεφαλαίου, δηλαδή του αριθμού μετοχών τους. Ενόψει του μεγάλου συνήθως αριθμού μετόχων στις ανώνυμες εταιρείες, ο νόμος δεν απαιτεί καθολική συμμετοχή των μετόχων στη γενική συνέλευση, όπως κατ' αρχήν προβλέπει για τους εταίρους στις προσωπικές εταιρείες, αλλά ούτε και ομοφωνία για την έγκυρη λήψη αποφάσεων, καθώς αυτό θα δυσχέραινε σημαντικά τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης στη γενική συνέλευση.

Απαρτία υπάρχει, όταν στη γενική συνέλευση παρίστανται, αυτοπροσώπως ή με αντιπρόσωπο, μέτοχοι που εκπροσωπούν το ελάχιστο ποσοστό κεφαλαίου κατά το νόμο, ώστε αυτή να συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης (άρ. 130). Το ελάχιστο ποσοστό απαρτίας θα πρέπει να υπάρχει κατά την έναρξη της συνεδρίασης και να διατηρείται καθόλη τη διάρκειά της έως και την ψηφοφορία. Για την ανεύρεση της απαρτίας υπολογίζονται μονάχα οι εκπροσωπούμενες μετοχές με δικαίωμα ψήφου, αποκλείονται συνεπώς οι προνομιούχες μετοχές χωρίς ψήφο. Σε περίπτωση μερικής καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου, για το σχηματισμό της απαρτίας λαμβάνεται υπόψη το κεφάλαιο της κάθε μετοχής που έχει προηγουμένως καταβληθεί.

Από την άλλη πλευρά, πλειοψηφία υπάρχει, όταν η τιθέμενη σε ψηφοφορία πρόταση συγκεντρώνει τον, σύμφωνα με το νόμο ή καταστατικό, ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό ψήφων από το σύνολο των εκπροσωπούμενων μετοχών στη γενική συνέλευση. Για τον υπολογισμό της πλειοψηφίας των εκπροσωπούμενων ψήφων στη συνέλευση προσμετρώνται τόσο οι αρνητικοί ψήφοι όσο και οι αποχές, οι λευκές και οι άκυροι ψήφοι. Ειδικά στην περίπτωση μετοχών με διαφορετική ονομαστική αξία, η πλειοψηφία υπολογίζεται με βάση το ποσοστό κεφαλαίου που εκπροσωπεί κάθε μετοχή (άρ. 36 παρ. 1).

Η λήψη της απόφασης δεν προϋποθέτει την παράσταση περισσότερων του ενός μετόχων. Ακόμα κι ένας μονάχα μέτοχος μπορεί να λάβει έγκυρα ορισμένη απόφαση, εφόσον συγκεντρώνει τα προβλεπόμενα ποσοστά απαρτίας.

3.1.1 Απαιτούμενα ποσοστά απαρτίας

Τα προβλεπόμενα στο νόμο ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας διαφέρουν ανάλογα με το αν η απόφαση που πρόκειται να ληφθεί αφορά σε θέμα, για το οποίο απαιτείται απλή ή αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Στην πρώτη περίπτωση αρκεί η παρουσία μετόχων που εκπροσωπούν το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (άρ. 130 παρ. 1). Αν δεν επιτευχθεί η απαρτία αυτή, θα πρέπει να συγκροτηθεί, εντός είκοσι ημερών από τη ματαιωθείσα συνέλευση, επαναληπτική γενική συνέλευση, η οποία λαμβάνει έγκυρα αποφάσεις επί των θεμάτων της αρχικής ημερήσιας διάταξης οποιοδήποτε κι αν είναι το εκπροσωπούμενο σε αυτήν τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου. Για τη νομότυπη συγκρότηση της επαναληπτικής γενικής συνέλευσης είναι απαραίτητη η αποστολή σχετικής πρόσκλησης στους μετόχους προ δέκα τουλάχιστον ημερών, εκτός κι αν στην αρχική πρόσκληση έχει ήδη οριστεί ο τόπος και ο χρόνος της επαναληπτικής συνέλευσης κι εφόσον έχουν μεσολαβήσει πέντε τουλάχιστον πλήρεις ημέρες ανάμεσα στη ματαιωθείσα και την επαναληπτική συνέλευση (άρ. 130 παρ. 2).

Στην περίπτωση που η γενική συνέλευση αποφασίζει με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, πρέπει να παρίστανται ή να αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι που εκπροσωπούν το ½ του καταβεβλημένου κεφαλαίου. Τα θέματα, επί των οποίων απαιτείται η λήψη απόφασης με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, απαριθμούνται στο άρθρο 130 παρ. 3 και αφορούν στη μεταβολή της εθνικότητας της εταιρείας, στη μεταβολή του αντικειμένου της επιχείρησης αυτής, στην επαύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων, στην τακτική αύξηση του κεφαλαίου που δεν επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, στη μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών, στη συγχώνευση της ανώνυμης εταιρείας με άλλη, στη διάσπαση της ανώνυμης εταιρείας, στη μετατροπή και στην αναβίωσή της, στην παράταση της διάρκειάς της ή στη διάλυσή της, στην παροχή εξουσίας προς το διοικητικό συμβούλιο για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, όπως επίσης σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζει ο νόμος. Πέραν τούτων, υπάρχουν διάσπαρτα στο νόμο κι άλλα θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της καταστατικής γενικής συνέλευσης, επί των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, όπως η έκδοση προνομιούχων μετοχών (άρ. 38 παρ. 6), η έκδοση τίτλων κτήσης μετοχών (άρ. 56 παρ. 1), η έκδοση ομολογιακού δανείου με μετατρέψιμες ομολογίες (άρ. 71 παρ. 1) κ.ά. Αν δε συγκεντρωθεί το απαιτούμενο ποσοστό κατά την αρχική γενική συνέλευση, αυτή προσκαλείται και συνέρχεται εκ νέου (επαναληπτική συνέλευση), βρίσκεται δε σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της αρχικής ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή

αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/3 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Ειδικά περί εταιρειών με εισηγμένες μετοχές ή προκειμένου να ληφθεί γενικά απόφαση για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, η επαναληπτική γενική συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία κάθε φορά που συγκεντρώνεται το 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου (άρ. 130 παρ. 4). Παρατηρείται, συνεπώς, η πρόθεση του νομοθέτη να καθιερώσει την αρχή της φθίνουσας απαρτίας με στόχο να καταστήσει ευνοϊκή τη λήψη αποφάσεων υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

Όμοια με τη συνήθη γενική συνέλευση, ορίζεται ότι, αν στην πρόσκληση για την αρχική καταστατική συνέλευση περιλαμβάνονται ο τόπος και ο χρόνος της επαναληπτικής συνεδρίασης, παραλείπεται η υποχρέωση αποστολής νεότερης πρόσκλησης στους μετόχους για την επαναληπτική γενική συνέλευση. Θα πρέπει, βέβαια, μεταξύ της ματαιωθείσας και της επαναληπτικής γενικής συνέλευσης να μεσολαβήσουν τουλάχιστον πέντε πλήρεις ημέρες, ώστε να διασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή συμμετοχή των μετόχων (άρ. 130 παρ. 4 εδ. γ').

Οι νομοθετικές διατάξεις που καθορίζουν τα ελάχιστα ποσοστά απαρτίας αποτελούν αναγκαστικό δίκαιο κι επομένως το καταστατικό δεν μπορεί να ορίσει κατώτερα ποσοστά. Το καταστατικό μπορεί, εντούτοις, να ορίσει, για όλα ή για ορισμένα θέματα, μεγαλύτερα ποσοστά απλής και αυξημένης απαρτίας από τα προβλεπόμενα στο νόμο, υπό τον περιορισμό να μην ξεπερνά το ποσοστό αυτό τα 2/3 του καταβεβλημένου κεφαλαίου όσον αφορά στα θέματα, για τα οποία αρκεί απλή απαρτία, όπως είναι για παράδειγμα η εκλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου και η έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας (άρ. 130 παρ. 5). Αντίθετα, για τα θέματα που απαιτούν αυξημένη απαρτία, το καταστατικό μπορεί να ορίσει ακόμα κι εκπροσώπηση ολόκληρου του κεφαλαίου.

3.1.2 Απαιτούμενα ποσοστά πλειοψηφίας

Τα απαιτούμενα ποσοστά πλειοψηφίας διαφέρουν ανάλογα με το αν οι αποφάσεις λαμβάνονται από τη συνήθη ή την καταστατική γενική συνέλευση. Πιο συγκεκριμένα, όταν πρόκειται για θέματα επί των οποίων αρμόδια είναι η συνήθης γενική συνέλευση, οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων σε αυτήν ψήφων (άρ. 132 παρ. 1). Απόλυτη θεωρείται η πλειοψηφία, αν μία πρόταση συγκεντρώνει το 50% συν μία ψήφους του εκπροσωπούμενου στη γενική συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου και αντιδιαστέλλεται από τη σχετική πλειοψηφία, κατά την οποία μία πρόταση συγκεντρώνει απλά περισσότερες ψήφους από μία άλλη.

Αντίθετα, για θέματα που αποφασίζει η καταστατική γενική συνέλευση, οι αποφάσεις λαμβάνονται με αυξημένη πλειοψηφία, η οποία συνίσταται στη συγκέντρωση από μία πρόταση των 2/3 των εκπροσωπούμενων σε αυτήν ψήφων (άρ. 130 παρ. 2). Σε περίπτωση αμφιβολίας, οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης πρέπει να λαμβάνονται με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία.

Δεν επιτρέπεται καταστατική ρύθμιση να ορίζει μικρότερα ποσοστά πλειοψηφίας από τα προβλεπόμενα, είναι όμως δυνατή η επαύξηση των ποσοστών αυτών για όλες τις αποφάσεις, δηλαδή επί θεμάτων τόσο της παραγράφου 1 όσο και της παραγράφου 3 του άρθρου 130. Το ισχύον δίκαιο διευρύνει, κατ' αυτόν τον τρόπο, την καταστατική ελευθερία, αφού, για θέματα απλής πλειοψηφίας, μπορεί να ορίζεται ποσοστό ανώτερο των 2/3 των εκπροσωπούμενων στη συνέλευση ψήφων ή ακόμα και ομοφωνία.

Στον επόμενο πίνακα εμφανίζονται συνοπτικά τα ανωτέρω²⁸:

Απαρτία	Πρώτη ΓΣ	Επαναληπτική ΓΣ
«Απλή» απαρτία - Ελάχιστη	20,00%	Μία μετοχή
«Ενισχυμένη» απαρτία – Ελάχιστη (*)	50,00%	33,33%
(*) Εταιρείες με εισηγμένες μετοχές, ή όταν πρόκειται να ληφθεί απόφαση για αύξηση κεφαλαίου		
Πλειοψηφία	Πρώτη ΓΣ	Επαναληπτική ΓΣ
«Απλή» Πλειοψηφία – Επί των παρόντων	50,00%	50,00%
«Ενισχυμένη» Πλειοψηφία – Επί των παρόντων	66,67%	66,67%

3.2 ΛΟΙΠΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

²⁸ Νιφορόπουλος, Κ. (2019). Η νέα νομοθεσία (ν. 4548/2018) για τις Ανώνυμες Εταιρείες-37 θέματα που πρέπει να γνωρίζουμε για τη νέα νομοθεσία (ν. 4548/2018) για τις Ανώνυμες Εταιρείες. ΛΟΓΙΣΤΗΣ 2019/6, 145, 286.

Κατά κανόνα, η ψηφοφορία είναι φανερή, εκτός αν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Η γενική συνέλευση μπορεί, βεβαίως, να αποφασίσει μέσω φανερής ψηφοφορίας ότι η ψήφος για κάποιο θέμα ή για όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης θα δίνεται μυστικά. Στην περίπτωση αυτή, κάθε μέτοχος έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί στην εν λόγω απόφαση κι αν αυτός εκπροσωπεί το 2% του κεφαλαίου μπορεί να ζητήσει με αγωγή την ακύρωση της απόφασης που λήφθηκε με μυστική ψηφοφορία (άρ. 131 σε συνδ. με άρ. 137 παρ. 3).

Απαγορεύεται η μυστική ψηφοφορία σε περίπτωση λήψης αποφάσεων σχετικές με την παροχή αμοιβών στα μέλη το διοικητικού συμβουλίου, καθώς και όπου ο νόμος απαιτεί φανερή ψηφοφορία. Επιπλέον, δεν είναι εκ των πραγμάτων εφικτή η διενέργεια μυστικής ψηφοφορίας από απόσταση (άρ. 131 παρ. 1). Κατ' εξαίρεση, η λήψη απόφασης επί οποιουδήποτε θέματος πρέπει να γίνει με φανερή ψηφοφορία, εφόσον το αιτείται μειοψηφία που εκπροσωπεί το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (άρ. 141 παρ. 9).

Όπως είναι φυσικό, δε δύνανται να συμμετάσχουν στην ψηφοφορία μέτοχοι χωρίς δικαίωμα ψήφου (άρ. 124 παρ. 1), τυχόν όμως σύγκρουση των συμφερόντων του μετόχου με εκείνα της εταιρείας δεν του αποστερούν το δικαίωμα συμμετοχής. Κώλυμα έως ένα βαθμό αποτελεί η ειδική περίπτωση του άρθρου 100 παρ. 5 σε εναρμόνιση με την Οδηγία 2017/828/ΕΕ, σύμφωνα με την οποία μέτοχος της εταιρείας δε μετέχει σε ψηφοφορία της γενικής συνέλευσης όταν η συναλλαγή τον αφορά ή όταν ο αντισυμβαλλόμενος συνδέεται μαζί του με σχέση υπαγόμενη στο άρθρο 99 παρ. 2²⁹.

Επίσης, κατά τροπολογία που ενσωματώθηκε στην παράγραφο 8 του άρθρου 124, ένα φυσικό πρόσωπο, που είναι συγχρόνως μέτοχος και μέλος του διοικητικού συμβουλίου εισηγμένης εταιρείας, δεν έχει δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση, όταν αυτή αποφασίζει την ανάθεση του ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε ορκωτό λογιστή ή σε ελεγκτική εταιρεία. Μολονότι σκοπός της διάταξης είναι η παρεμπόδιση φαινομένων συμπαιγνίας μεταξύ ελεγχόμενου και διορισθέντος ελεγκτή, στην πράξη δημιουργούνται προβλήματα, καθώς θα αποφεύγεται σταδιακά ο διορισμός μεγαλομετόχων στο διοικητικό συμβούλιο ή θα εμφανίζονται οι μετοχές ως ανήκουσες σε τρίτη εταιρεία. Η διάταξη καθίσταται, βέβαια, άνευ ουσίας, εφόσον οι διατάξεις του Ν. 4449/2017, που ρυθμίζουν τη δεοντολογία, ανεξαρτησία, αντικειμενικότητα, εμπιστευτικότητα και επαγγελματικό απόρρητο των ελεγκτών, εφαρμόζονται σωστά. Για τους λόγους αυτούς, η διάταξη αναδιατυπώθηκε με το μεταγενέστερο Ν. 4587/2018 και η άσκηση του δικαιώματος ψήφου επιτράπη, όταν η

²⁹ Κατσάς, Θ. (2019). Μηχανισμοί διαχείρισης της συγκρούσεως συμφερόντων στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας. ΔΕΕ 2019/1075.

πλειοψηφία των ανεξάρτητων μελών του διοικητικού συμβουλίου δηλώσει ότι συμφωνεί με την ανάθεση του ελέγχου στα προτεινόμενα πρόσωπα³⁰.

Υπό το Ν. 4548/2018 εξακολουθεί να ισχύει ο κανόνας που θέλει το μέτοχο να μπορεί να ψηφίσει ποικιλοτρόπως, δηλαδή με μέρος των μετοχών του προς μία κατεύθυνση και με τις υπόλοιπες προς άλλη, υπό τον όρο πάντως ότι δεν παραβιάζονται οι διατάξεις περί καταχρηστικότητας³¹.

Μετά το πέρας της ψηφοφορίας, ο πρόεδρος της γενικής συνέλευσης αναγγέλλει το αποτέλεσμα κι έκτοτε οι αποφάσεις αρχίζουν να παράγουν έννομες συνέπειες. Σύμφωνα με άλλη άποψη, αμφισβητούμενη στη θεωρία, η ανακοίνωση του αποτελέσματος της ψηφοφορίας δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της απόφασης, με την έννοια ότι η ληφθείσα απόφαση ισχύει άμεσα³².

Ειδικά στις εταιρείες με μετοχές εισηγμένες, το διοικητικό συμβούλιο έχει την πρόσθετη υποχρέωση να δημοσιεύει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στο διαδικτυακό τους τόπο, μέσα σε πέντε ημέρες το αργότερο από την ημερομηνία της γενικής συνέλευσης, προσδιορίζοντας για κάθε απόφαση τον αριθμό των μετοχών για τις οποίες δόθηκαν έγκυρες ψήφοι, την αναλογία του μετοχικού κεφαλαίου που εκπροσωπούν οι ψήφοι αυτές, το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψήφων, τον αριθμό ψήφων υπέρ και κατά κάθε απόφασης, καθώς και τον αριθμό των αποχών (άρ. 133).

Ιδίως οι μη τροποποιητικές αποφάσεις της γενικής συνέλευσης παράγουν, κατά κανόνα, έννομα αποτελέσματα αμέσως μετά την περάτωση της ψηφοφορίας, ενώ δεν απαιτείται να περιβληθούν προηγουμένως συγκεκριμένο τύπο. Ο νόμος επιβάλλει μονάχα την τήρηση ειδικού βιβλίου πρακτικών συνελεύσεων, στο οποίο καταχωρίζονται από τον πρόεδρο κατάλογος των μετόχων που παρευρέθηκαν ή αντιπροσωπεύθηκαν στη γενική συνέλευση, γνώμες των μετόχων που διατυπώθηκαν κατά τη συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης (άρ. 134 παρ. 1). Παρόλα αυτά, η μη τήρηση των πρακτικών δεν επιδρά στο κύρος των αποφάσεων, αλλά δυσχεραίνεται σημαντικά η απόδειξη των θεμάτων που αποφασίστηκαν, καθόσον τα πρακτικά της γενικής συνέλευσης, ως ιδιωτικά έγγραφα, αποτελούν για την εταιρεία αποκλειστικό τρόπο απόδειξης των γεγονότων

³⁰ Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 110, Τουντόπουλος, Β. (2019). Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. ΝοΒ 2019/244.

³¹ Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 111, Ψυχομάνης, Σ. (2018). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 3η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη σελ. 323 επ., 389.

³² Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 262.

που έλαβαν χώρα κατά τη συνέλευση και των αποφάσεων που ελήφθησαν³³. Το βάρος απόδειξης για αμφισβήτηση σχετική με την ημερομηνία και την ώρα που συνεδρίασε η γενική συνέλευση φέρει η εταιρεία (άρ. 134 παρ. 3). Αντικαθίσταται κατ' ουσία η υποχρέωση παράστασης συμβολαιογράφου, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 ΚΝ 2190/1920 και αντί αυτού προβλέπεται ότι η εταιρεία φέρει το βάρος απόδειξης ότι οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης έλαβαν χώρα την αναγραφόμενη στο βιβλίο πρακτικών ημερομηνία και ώρα³⁴. Αντίστοιχα ισχύουν για την προβλεπόμενη υποβολή αντιγράφων πρακτικών της γενικής συνέλευσης στην αρμόδια υπηρεσία Γ.Ε.ΜΗ. (άρ. 134 παρ. 1 τελ. εδ.), η οποία δεν επηρεάζει την ισχύ της απόφασης.

Η εταιρεία υποχρεούται να χορηγεί στους μετόχους της αντίγραφα πρακτικά συνελεύσεων ύστερα από αίτησή τους. Η αδικαιολόγητη άρνηση της εταιρείας να χορηγήσει τα σχετικά αντίγραφα στους μετόχους, που παραστάθηκαν στη γενική συνέλευση αυτοπροσώπως ή με νόμιμο αντιπρόσωπο, τους παρέχει το δικαίωμα να απευθυνθούν στην αρμόδια υπηρεσία Γ.Ε.ΜΗ., όπου τηρείται ο φάκελος της εταιρείας, προκειμένου να τους χορηγήσουν το εν λόγω αντίγραφο. Οι τρίτοι που έχουν έννομο συμφέρον, όπως και οι μη παραστάτες στη γενική συνέλευση μέτοχοι, μπορούν επίσης να λάβουν αντίγραφα των πρακτικών από το Γ.Ε.ΜΗ., σε περίπτωση δε άρνησης αυτού να τα λάβουν ύστερα από σχετική εισαγγελική παραγγελία (άρ. 134 παρ. 2).

Ορισμένες άλλες αποφάσεις της γενικής συνέλευσης (άρ. 12 παρ. 1), οι οποίες συχνά ενδιαφέρουν και τρίτους, όπως για παράδειγμα η εκλογή ή η ανάκληση των μελών του διοικητικού συμβουλίου και η έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, υποβάλλονται σε διατυπώσεις δημοσιότητας με την καταχώρισή τους στο Γ.Ε.ΜΗ., η οποία έχει απλά δηλωτικό χαρακτήρα.

Αντίθετα, αποφάσεις τροποποιητικές του καταστατικού της εταιρείας, για τις οποίες αρμόδια είναι η γενική συνέλευση, υποβάλλονται προηγουμένως σε δημοσιότητα στο Γ.Ε.ΜΗ. που είναι συστατική (άρ. 4 παρ. 3, 15 και 16 ν. 3419/2005). Οι αποφάσεις αυτές αποκτούν κύρος από την καταχώρισή τους στο Γ.Ε.ΜΗ. μαζί με ολόκληρο το νέο κείμενο του καταστατικού, το οποίο υπογράφεται υποχρεωτικά από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου ή το νόμιμο αναπληρωτή του. Κρίσιμο χρονικό σημείο για την απόκτηση νομικής υπόστασης είναι η χρονολογία της παραπάνω δημοσίευσης. Η δημοσίευση στο διαδικτυακό

³³ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 262.

³⁴ Λιάππα, Μ. και Βαρσάνης, Κ. (2019). Ν. 4548/2018. Ο αναμορφωτής του δικαίου της Ανώνυμης Εταιρείας. Συνήγορος 2019/22.

τόπο του Γ.Ε.ΜΗ. δεν έχει συστατικό χαρακτήρα, αλλά αφορά μόνο στις σχέσεις της εταιρείας με τους τρίτους.

3.3 ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Καινοτομία αποτελεί η εισαγωγή μίας νέας μορφής γενικής συνέλευσης (άρ. 135), στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται από τους μετόχους με ψηφοφορία και χωρίς να υπάρξει συνεδρίαση. Αντίθετα από τη, σύμφωνα με τα άρθρα 125 και 126, δυνατότητα συμμετοχής στη γενική συνέλευση χωρίς φυσική παρουσία των μετόχων, όπως αυτή αναπτύχθηκε ανωτέρω, ο νόμος προβλέπει στο άρθρο 135 ότι η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίζει όχι μόνο χωρίς τη φυσική παρουσία των μετόχων, αλλά και χωρίς την παροχή δυνατότητας έκφρασης γνώμης των μετόχων παρά με μόνη επιλογή την ψήφιση ή την απόρριψη σχεδίου απόφασης που έχει καταρτίσει το διοικητικό συμβούλιο. Πρόκειται για διαδικασία, με την οποία εισάγεται ο θεσμός της πλειοψηφικής απόφασης από τη γενική συνέλευση κατά το αγγλοσαξωνικό πρότυπο (written resolutions), που τυγχάνει εφαρμογής μόνο σε μη εισηγμένες εταιρείες. Η διαδικασία αυτή είναι έγγραφη και η διαβίβαση της πρότασης και της απάντησης των μετόχων ηλεκτρονική³⁵.

Αυτού του είδους η γενική συνέλευση είναι ιδιαίτερα πρακτική σε επείγουσες περιπτώσεις, όταν είναι αναγκαία η άμεση λήψη αποφάσεων χωρίς τις χρονοβόρες διατυπώσεις της «κλασικής» γενικής συνέλευσης και χωρίς υψηλό κόστος. Λαμβάνοντας, όμως, υπόψη το γεγονός ότι αξιώνεται από τους μετόχους να ενεργήσουν υπό πίεση, εντός αυστηρού χρονικού πλαισίου που θέτει το διοικητικό συμβούλιο, ο νόμος οριοθετεί τη δυνατότητα εφαρμογής της διαδικασίας αυτής και θέτει ορισμένες προϋποθέσεις. Αρχικά, είναι απαραίτητη σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό της εταιρείας που να ορίζει τις αποφάσεις, οι οποίες μπορούν να ληφθούν κατά τη διαδικασία αυτή, με εξαίρεση τις αποφάσεις επί των θεμάτων της τακτικής γενικής συνέλευσης. Εν συνεχεία, πρέπει όλοι οι μέτοχοι να έχουν γνωστοποιήσει στην εταιρεία τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού τους ταχυδρομείου, καθώς και να μην αντιτάσσεται μειοψηφία του 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου στη λήψη της απόφασης για ψηφοφορία χωρίς συνεδρίαση. Οι διατάξεις των άρθρων 137 και

³⁵ Σιανιώτη-Μαρούδη, Α./ Τσενέ, Χ. (2019). Εισήγηση « Η χρήση ψηφιακών μέσων στο Εμπορικό Δίκαιο – Νομοθετικές εξελίξεις στη σύσταση εταιριών» εις ΚΒ' Επιστημονικό Συμπόσιο του Πανεπιστημίου Πειραιώς και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

138 για τις ελαττωματικές αποφάσεις εφαρμόζονται αναλογικά και στις αποφάσεις που λαμβάνονται χωρίς συνεδρίαση.

Αποφάσεις των μετόχων χωρίς συνεδρίαση λαμβάνονται μετά από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου προς τους μετόχους για λήψη συγκεκριμένης απόφασης κατά την παραπάνω διαδικασία και αποδοχή της πρότασης από την πλειοψηφία των μετόχων, όπως αυτή προβλέπεται για το εν λόγω θέμα στο νόμο και στο καταστατικό. Η πρόταση πρέπει να κοινοποιηθεί εντός της ίδιας ημέρας σε όλους τους μετόχους, να περιλαμβάνει το πλήρες σχέδιο της απόφασης, τις αναγκαίες επεξηγήσεις του διοικητικού συμβουλίου, τον τρόπο με τον οποίο οι μέτοχοι δικαιούνται να δηλώσουν στην εταιρεία αν δέχονται ή όχι την πρόταση, όπως επίσης την προθεσμία απάντησης των μετόχων, η οποία κυμαίνεται μεταξύ επτά και τριάντα ημερών από την αποστολή της πρότασης. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλα τα πρόσωπα που διαθέτουν τη μετοχική ιδιότητα κατά τη χρονική στιγμή της αποστολής της πρότασης από το διοικητικό συμβούλιο. Πρόκειται στην ουσία για τη δεύτερη, μετά την προβλεπόμενη στο άρθρο 124 παρ. 6, περίπτωση αποσύνδεσης του δικαιώματος συμμετοχής και ψήφου από τη μετοχική ιδιότητα³⁶.

Όλες οι δηλώσεις των μετόχων πρέπει να αποσταλούν ηλεκτρονικά στο διοικητικό συμβούλιο. Απόφαση χωρίς συνεδρίαση δε θεωρείται ότι έχει ληφθεί πριν παρέλθει προηγουμένως προθεσμία σαράντα οκτώ ωρών από τη λήψη της πρότασης, εκτός κι αν περιήλθαν στην εταιρεία οι δηλώσεις όλων των μετόχων νωρίτερα. Εκπρόθεσμες δηλώσεις μετόχων δε λαμβάνονται υπόψη, ενώ δε δύνανται επίσης να ανακληθούν. Το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να γνωστοποιήσει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, σε όλους τους μετόχους το αποτέλεσμα της διαδικασίας, βεβαιώνοντας ταυτόχρονα ότι τηρήθηκαν οι προβλεπόμενοι τύποι και να καταχωρίσει τις σχετικές αποφάσεις στο βιβλίο πρακτικών της γενικής συνέλευσης. Παρέχεται, τέλος, η δυνατότητα να αποσταλούν στους μετόχους, εντός τριών μηνών από την πρόταση του διοικητικού συμβουλίου, τυχόν διευκρινίσεις ή πληροφορίες για τις υποθέσεις της εταιρείας, στο μέτρο που αυτές είναι χρήσιμες για την πραγματική εκτίμηση του σχεδίου απόφασης χωρίς συνεδρίαση.

³⁶ Η νομιμοποίηση του μετόχου σύμφωνα με την ημερομηνία αποστολής της πρότασης από το ΔΣ και το γεγονός ότι οι μετοχές είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμες μεταξύ της ημέρας αυτής και της απάντησης επί της πρότασης, γεννά τον κίνδυνο, πρόσωπο που την ημέρα αποστολής της πρότασης είναι μέτοχος με δικαίωμα συμμετοχής στη ΓΣ, να μην είναι μέτοχος κατά την ημέρα απάντησης και παραταύτα να ασκεί τα μετοχικά δικαιώματα της συμμετοχής στη ΓΣ βάσει του άρ. 135.

3.4 ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΙΑ ΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Ένας πρόσθετος τρόπος λήψης αποφάσεων χωρίς συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης σε εταιρείες που δεν έχουν μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά είναι η κατάρτιση και η υπογραφή πρακτικού από όλους τους μετόχους ή τους αντιπροσώπους τους δια περιφοράς (άρ. 136). Η υπογραφή του πρακτικού από μέρους των μετόχων μπορεί να έχει διπλή έννοια, αφενός ότι συμφωνούν με την απόφαση κι αφετέρου ότι συμφωνούν να ληφθεί η απόφαση κατ' αυτόν τον τρόπο, ακόμη κι αν διαφωνούν ουσιαστικά με το περιεχόμενο της απόφασης.

Η ρύθμιση μπορεί να ισχύσει κι αν όλοι οι μέτοχοι συντείνουν να αποτυπωθεί η πλειοψηφική απόφασή τους σε πρακτικό χωρίς συνεδρίαση, εφόσον αυτό υπογραφεί από όλους με ειδική μνεία των ονομάτων των μειοψηφούντων μετόχων. Οι υπογραφές τίθενται επί του πρακτικού, επιτρέπεται ωστόσο αυτές να αντικαθίστανται με ανταλλαγή μηνυμάτων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή άλλων ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, εφόσον προβλέπεται τούτο στο καταστατικό. Ύστατος χρόνος υπογραφής του πρακτικού, σύμφωνα με σχετική αρειοπαγίτικη απόφαση, είναι η δημοσίευσή του στο Γ.Ε.ΜΗ.³⁷ και συγχρόνως σηματοδοτεί την παραίτηση των μετόχων από το δικαίωμα της συζήτησης. Έπειτα, το εν λόγω πρακτικό καταχωρίζεται στο βιβλίο πρακτικών της γενικής συνέλευσης, ενώ η εταιρεία φέρει το βάρος απόδειξης της συνδρομής των προϋποθέσεων της λήψης απόφασης με τον προγραφέντα τρόπο και του χρόνου κατά τον οποίο λήφθηκε αυτή. Στην περίπτωση που δε συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις ή το πρακτικό δεν έχει προσυπογραφεί από όλους τους μετόχους, η ληφθείσα απόφαση είναι ανυπόστατη κατά το άρθρο 140 παρ. 1.

3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εκτός από τις τυπικές προϋποθέσεις που αφορούν στη διαδικασία σύγκλησης και συγκρότησης της γενικής συνέλευσης, ουσιαστικές προϋποθέσεις για την έγκυρη λήψη απόφασης είναι η συγκέντρωση της απαιτούμενης από το νόμο και το καταστατικό απαρτίας και πλειοψηφίας. Ο Ν. 4548/2018 διευρύνει τις δυνατότητες λήψης απόφασης μέσω κατάρτισης πρακτικού δια περιφοράς, διατηρώντας ωστόσο την απαίτηση σύμπραξης όλων των μετόχων, ενώ εισάγεται για πρώτη φορά η δυνατότητα λήψης απόφασης από τους μετόχους με ψηφοφορία χωρίς συνεδρίαση κατά το αγγλοξασωνικό πρότυπο των «written resolutions». Οι νέες ρυθμίσεις που παρέχονται στη λήψη αποφάσεων από τους μετόχους σε ή

³⁷ ΑΠ 1259/2018, ΔΕΕ 2019/840.

εκτός συνεδρίασης, συνιστούν προσαρμογή των κανόνων διεξαγωγής της γενικής συνέλευσης στις ανάγκες διαφορετικών εταιρειών κατά τα διεθνή πρότυπα, που σκοπό έχουν να ενεργοποιήσουν και να επικροτήσουν τη συμμετοχή και συντονισμό των μετόχων πέρα από τα χωροχρονικά περιορισμένα όρια της παραδοσιακής συνεδρίασης.

Βιβλιογραφία 3^{ου} κεφαλαίου

Αθανασόπουλος, Τ. (2019). Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών (μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018). Η νέα ανώνυμη εταιρία (κατ' άρθρο ερμηνεία). Εκδόσεις Ε. Αθανασόπουλου.

Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Ψυχομάνης, Σ. (2020). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 4η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Ψυχομάνης, Σ. (2018). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 3η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Μελέτες – Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά

Κατσάς, Θ. (2019). Μηχανισμοί διαχείρισης της συγκρούσεως συμφερόντων στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. ΔΕΕ 2019/1075.

Λιάππα, Μ. και Βαρσάνης, Κ. (2019). Ν. 4548/2018. Ο αναμορφωτής του δικαίου της Ανώνυμης Εταιρίας. Συνήγορος 2019/22.

Νιφορόπουλος, Κ. (2019). Η νέα νομοθεσία (ν. 4548/2018) για τις Ανώνυμες Εταιρείες-37 θέματα που πρέπει να γνωρίζουμε για τη νέα νομοθεσία (ν. 4548/2018) για τις Ανώνυμες Εταιρείες. ΛΟΓΙΣΤΗΣ 2019/6, 145, 286.

Τουντόπουλος, Β. (2019). Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. ΝοΒ 2019/244.

ΑΠ 1259/2018, ΔΕΕ 2019/840.

Εισηγήσεις σε επιστημονικά συνέδρια

Σινανιώτη-Μαρούδη, Α./ Τσενέ, Χ. (2019). Εισήγηση « Η χρήση ψηφιακών μέσων στο Εμπορικό Δίκαιο – Νομοθετικές εξελίξεις στη σύσταση εταιριών» εις ΚΒ' Επιστημονικό Συμπόσιο του Πανεπιστημίου Πειραιώς και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ζήτημα των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης ενέχει διαχρονικά μεγάλο ενδιαφέρον. Μολονότι υπογραμμίζεται σε διεθνές νομικό επίπεδο η ανάγκη αναμόρφωσής του και δη σε όλες τις εταιρικές μορφές, δεν υπάρχουν προς το παρόν συγκεκριμένες προτάσεις. Οι διατάξεις του Ν. 4548/2018 για τις ελαττωματικές αποφάσεις επέφεραν ορισμένες τροποποιήσεις στις ρυθμίσεις του προϊσχύοντος δικαίου, δίχως παρόλα αυτά να επιτύχει ριζική αναδιάρθρωσή του.

Ειδικότερα, από το γράμμα του νόμου συνάγεται ότι απόφαση της γενικής συνέλευσης που αντιτίθεται σε διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού, καθώς και απόφαση που ελήφθη στη διάρκεια γενικής συνέλευσης μη νομίμως συγκληθείσας ή συγκροτηθείσας, είναι ελαττωματική. Επειδή, ωστόσο, οι αποφάσεις αυτές επιφέρουν συνέπειες σε ευρύ κύκλο προσώπων, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται οι παρόντες και οι μελλοντικοί μέτοχοι, οι εταιρικοί δανειστές και γενικά οι συναλλασσόμενοι με την εταιρεία, κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία ενός πλέγματος ασφάλειας που θα διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις αυτές δε θα είναι επί μακρό χρονικό διάστημα απρόσβλητες και κατ' επέκταση θα αμβλύνει τη περιρρέουσα αβεβαιότητα στις συναλλαγές. Καθώς οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τις άκυρες δικαιοπραξίες (άρ. 174, 180) δεν μπορούσαν να έχουν πρακτική εφαρμογή στις ελαττωματικές αποφάσεις της γενικής συνέλευσης, έγινε στα άρθρα 35α-35γ του Κ.Ν. 2190/1920 μία πρώτη προσπάθεια ρύθμισης του ζητήματος με τη διάκριση δύο βασικών κατηγοριών ελαττωματικών αποφάσεων, των αυτοδικαίως άκυρων, που αποτελούσαν τον κανόνα και των ακυρώσιμων που προβλέπονταν σε δύο μόνο περιπτώσεις και ήταν δυνατό να ανατραπούν με δικαστική απόφαση. Με σχετικά μεγάλη καθυστέρηση τροποποιήθηκε το δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης, όταν εισήχθη ο ν. 3604/2007 που αποτέλεσε τη βάση για το μετέπειτα ν. 4548/2018. Αν και διατήρησε ο τελευταίος τη διάκριση μεταξύ άκυρων και ακυρώσιμων αποφάσεων, δόθηκε εν τέλει προβάδισμα στην ακυρωσία έναντι της ακυρότητας, ενώ παράλληλα επιλύθηκε το αμφισβητούμενο πρόβλημα των ανυπόστατων αποφάσεων.

Βασική σκέψη του νέου νόμου είναι η επιφύλαξη της ακυρότητας σε περιπτώσεις που δε συνιστούν απλά παραβάσεις σχετικές με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων αλλά που σχετίζονται με την εναντίωση του περιεχομένου της απόφασης με τις αναγκαστικού δικαίου

διατάξεις του νόμου ή τις διατάξεις του καταστατικού. Προκειμένου, μάλιστα, να αποφευχθεί η διαιώνιση αμφισβητήσεων ως προς την εγκυρότητα των αποφάσεων και να επιτευχθεί ασφάλεια στις συναλλαγές, η προθεσμία άσκησης της αγωγής ακύρωσης περιστέλλεται και καθίσταται πλέον σημαντικά δυσχερής η άσκησή της από τρίτους μη μετόχους. Αυτή είναι η ουσιαστική διαφορά της από τη διαδικασία ακυρότητας των αποφάσεων κι όχι το γεγονός ότι η ακυρώσιμη απόφαση κηρύσσεται άκυρη με δικαστική απόφαση εν αντιθέσει με την άκυρη που είναι αυτοδικαίως άκυρη, διότι σε περίπτωση άκυρης ή ανυπόστατης απόφασης ζητείται συνήθως η έκδοση αναγνωριστικής απόφασης από εκείνον που τάσσεται υπέρ αυτής.

Για τις ένομες συνέπειες της ελαττωματικότητας των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης πρόβλεψη υπάρχει με το νέο νόμο 4548/2018 για τις περιπτώσεις της ακυρωσίας των αποφάσεων της στο άρθρο 137, για τις περιπτώσεις της ακυρότητάς τους στο άρθρο 138 και για τις περιπτώσεις του ανυπόστατου των αποφάσεων της στο άρθρο 139.

4.2 ΑΚΥΡΩΣΙΜΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

4.2.1 Λόγοι ακυρωσίας

Ακυρώσιμες είναι οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που λήφθηκαν με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με το νόμο ή το καταστατικό (άρ. 137 παρ. 1).³⁸ Η συγκεκριμένη διάταξη αναφέρεται κυρίως σε αποφάσεις, για την λήψη των οποίων δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη στο νόμο διαδικασία. Ως εκ τούτου, ακυρώσιμες είναι οι αποφάσεις που προέρχονται από γενική συνέλευση που δεν έχει συγκληθεί ή δεν έχει συγκροτηθεί σύννομα, καθώς επίσης αποφάσεις που δεν συγκεντρώνουν την απαιτούμενη από το νόμο ή το καταστατικό απαρτία και πλειοψηφία. Η ειδική μνεία της μη νόμιμης σύγκλησης ή συγκρότησης της γενικής συνέλευσης ως χωριστού λόγου ακυρωσίας στο εδάφιο β' του άρθρου 137 παρ. 1 δεν πρέπει να δημιουργεί προβληματισμό, αφού αποτελεί αποσαφήνιση του εδαφίου α' για την παράτυπη σύγκληση της γενικής συνέλευσης που οδηγεί εν τέλει σε ακυρωσία της ληφθείσας απόφασης³⁹.

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να γίνει η διάκριση μεταξύ ανύπαρκτης και μη νομότυπης σύγκλησης της γενικής συνέλευσης (διάκριση που τονίζεται και από τη νομολογία

³⁸ ΕφΔωδ. 49/2018, ΠΠρΗρακλ. 178/2018, ΠΠρΘεσσ. 1239/2020, ΕφΚρητ. 23/2021, ΜονΠρΚατ. 282/2021

³⁹ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 268, υποσημ. 67

βλ. σχετ. ΠΠΘεσ. 3294/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, που δέχθηκε ότι ο αποκλεισμός μετόχου που δικαιούνταν να συμμετάσχει στη γενική συνέλευση, συνιστά μη νόμιμη σύγκληση ΓΣ, της οποίας η απόφαση καθίσταται ακυρώσιμη, ανεξάρτητα από το εάν η ψήφος του αποκλεισθέντος μετόχου ήταν κρίσιμη για το σχηματισμό ή μη της πλειοψηφίας, ενώ και η απόφαση της γενικής συνέλευσης να μην επιτρέψει σε μέτοχο τη συμμετοχή του στη γενική συνέλευση, παρά το γεγονός ότι δεν τίθεται θέμα νομιμοποίησης του μετόχου, επισύρει την ποινή της ακυρωσίας ως απόφαση που ελήφθη κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας υπό τους όρους του άρθρου 281 ΑΚ).

Από το άρθρο 138 παρ. 1, 2 συνάγεται ότι παντελώς έλλειψη σύγκλησης υπάρχει στις περιπτώσεις που υφίσταται μεν πρόσκληση, αυτή όμως είτε δεν προέρχεται από την εταιρεία, είτε δεν περιέχει ημερομηνία ή / και τόπο, είτε δεν έχει δημοσιευτεί κατά το νόμο και το καταστατικό, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η ενημέρωση των μετόχων για την επικείμενη συνεδρίαση. Οι αποφάσεις που λήφθηκαν από ανύπαρκτες συνελεύσεις εξισώνονται με αυτές που προέρχονται από πραγματική γενική συνέλευση αλλά πάσχουν από κάποιο ελάττωμα. Ο νόμος, με άλλα λόγια, λογίζει τις ως άνω αποφάσεις ως άκυρες που δύνανται να θεραπευτούν μετά την πάροδο της ενιαύσιας προθεσμίας προβολής της ακυρότητας κι όχι ως ανυπόστατες. Σε αντιπαραβολή, μη νομότυπη σύγκληση, δηλαδή υπαρκτή αλλά ελλιπή ως προς ορισμένα τυπικά σημεία, υπάρχει όταν η πρόσκληση περιλαμβάνει, όπως στην προηγούμενη περίπτωση, τα τρία απαιτούμενα βασικά στοιχεία, όχι όμως και τα υπόλοιπα στοιχεία που ορίζει το άρθρο 121 παρ. 3, όπως ιδίως τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Ειδική περίπτωση μη νόμιμης σύγκλησης, ιδίως σε προσωποπαγείς ανώνυμες εταιρείες, υφίσταται και όταν, κατά παράβαση μακροχρόνιας πρακτικής που θέλει τους μετόχους να ενημερώνονται επικουρικά για την επικείμενη συνέλευση με ατομική ειδοποίηση, η τελευταία σκοπίμως παρακάμπτεται, ώστε να λαμβάνονται αποφάσεις εν αγνοία ορισμένων μετόχων⁴⁰.

Στο άρθρο 138 παρ. 2 εδ. β' επιλύεται ένα ζήτημα που έχει εγείρει κατά καιρούς διχογνωμίες. Από το γράμμα του νόμου προκύπτει ότι η πρόσκληση προέρχεται από την εταιρεία όχι μόνο όταν γίνεται από το διοικητικό συμβούλιο συλλογικά, αλλά και από μεμονωμένο μέλος του, από πρόσωπο δηλαδή που, χωρίς σχετική εξουσιοδότηση από το διοικητικό συμβούλιο, δε θα είχε εξουσία σύγκλησης της γενικής συνέλευσης. Νομολογιακά⁴¹ έχει κριθεί ότι σημασία έχει πρωτίστως η εντύπωση που δημιουργείται στους μετόχους σχετικά με την προέλευση της πρόσκλησης, δίχως να επιδρά στο ελάχιστο η νομιμοποιητική λειτουργία

⁴⁰ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρείες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 271

⁴¹ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρείες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 270, υποσημ. 76

του διοικητικού συμβουλίου ή μέλους του χωριστά που συγκάλεσε τη γενική συνέλευση. Κατά συνέπεια, την πρόσκληση που κάνει το διοικητικό συμβούλιο ή μέλος του διατρέχει τεκμήριο νομιμότητας έως τη δικαστική διαπίστωση της ελαττωματικής εκλογής κι ευλόγως θεωρείται ότι η σχετική απόφαση που λήφθηκε στους κόλπους της είναι έγκυρη. Κατά το άρθρο 138 παρ. 2 εδ. β', ως προερχόμενη από την εταιρεία θεωρείται και η πρόσκληση που γίνεται από τη μειοψηφία και τον ελεγκτή, δυνατότητα που παρέχεται ήδη με τις διατάξεις των άρθρων 121 παρ. 2 και 141 παρ. 1. Εξ αντιδιαστολής με τα παραπάνω, προκύπτει ότι σύγκληση της γενικής συνέλευσης από άλλα εταιρικά πρόσωπα, πλην του διοικητικού συμβουλίου ή μέλους του, μετόχων που συνιστούν μειοψηφία και του ελεγκτή, εξομοιώνεται με έλλειψη σύγκλησης και επιφέρει τις αντίστοιχες συνέπειες. Μόνο επί καθολικής γενικής συνέλευσης η έλλειψη σύγκλησης δεν επιδρά στο κύρος των αποφάσεων (άρ. 121 παρ. 5).

Συμπερασματικά, η βασική διαφορά μεταξύ ανύπαρκτης και μη νομότυπης σύγκλησης έγκειται στο γεγονός ότι η μεν πρώτη επιφέρει ακυρότητα της απόφασης (άρ. 138 παρ. 1), ενώ η δεύτερη ενδεχομένως ακυρωσία (άρ. 137 παρ. 1 εδ. β'), διότι, σύμφωνα με τον Ν. Περάκη⁴², στο άρθρο 138 παρ. 2 δεν αναγράφεται ποιες συνέπειες επισύρουν η ελλιπής ή η μη νομότυπη σύγκληση, συνάγεται απλά από αυτήν ότι η μη νόμιμη σύγκληση δεν επιφέρει ακυρότητα της ληφθείσας απόφασης, χωρίς παρά ταύτα να γίνεται παραπομπή στη γενική διάταξη του άρθρου 137 παρ. 1 εδ. β'. Στο ερώτημα αν η, κατά το άρθρο 138 παρ. 2, μη νόμιμη σύγκληση επιφέρει άνευ ετέρου ακυρωσία, η απάντηση θα πρέπει να δίνεται ad hoc, σταθμίζοντας κάθε φορά τις ενδεχόμενες συνέπειες που θα έχει πιθανή αποδοχή της ακυρωσίας στα συμφέροντα των μετόχων. Δε συντρέχει, λοιπόν, λόγος ακύρωσης της απόφασης σε περίπτωση που η πρόσκληση προέρχεται μεν από την εταιρεία, από μη νόμιμα εκλεγέν διοικητικό συμβούλιο δε, καθόσον, πριν τη δικαστική διαπίστωση του ελαττώματος της εκλογής, οι μέτοχοι δεν μπορούν να αγνοήσουν την πρόσκληση κι άρα δε χρήζουν ανάγκης έννομης προστασίας. Αντίθετα, είναι νόμιμο το αίτημα του μετόχου για ακύρωση της απόφασης που λήφθηκε εν απουσία του, σε συνεδρίαση που αποφασίστηκε ζήτημα, το οποίο δεν αναγραφόταν στην ημερήσια διάταξη.

Από την άλλη πλευρά, θεωρείται ότι δε υπήρξε νόμιμη συγκρότηση της γενικής συνέλευσης, με αποτέλεσμα να πρόκειται για ακυρώσιμη απόφαση, όταν οι μέτοχοι αποκλείονται αυθαίρετα από την άσκηση των δικαιωμάτων διοικήσεως, όπως του δικαιώματος παραστάσεως, συζητήσεως και ψήφου ή όταν, αντίστροφα, επιτρέπεται η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών από πρόσωπα που δε διαθέτουν την ιδιότητα του μετόχου. Για όσο

⁴² Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 270, υποσημ. 78.

διάστημα, μάλιστα, υπάρχει αμφισβήτηση ως προς την κυριότητα των μετοχών και τη μετοχική ιδιότητα ενός προσώπου και μέχρι την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης επί του θέματος αυτού, συνακόλουθα τελεί υπό αμφισβήτηση και το κύρος της απόφασης της γενικής συνέλευσης, από την οποία αποκλείστηκε ή στην οποία επιτράπηκε η συμμετοχή του προσώπου που κατέχει τις αμφισβητούμενες μετοχές⁴³. Τα αρμόδια εταιρικά όργανα, που δέχονται ή αποκλείουν από τη συμμετοχή στη γενική συνέλευση πρόσωπα που διαθέτουν μετοχές, των οποίων η κυριότητα δεν έχει αποκρυσταλλωθεί, φέρουν αναλόγως τον κίνδυνο μεταγενέστερης ανατροπής της απόφασης της γενικής συνέλευσης. Η ανατροπή αυτή επέρχεται υπό την αίρεση ότι η συμμετοχή εκείνων που παρέστησαν χωρίς δικαίωμα στη συνέλευση είναι αποφασιστική για την επίτευξη της απαιτούμενης απαρτίας ή και πλειοψηφίας (άρ. 137 παρ. 5 περ. α’).

Ένας πρόσθετος λόγος που καθιστά ακυρώσιμες της αποφάσεις της γενικής συνέλευσης είναι η παράλειψη παροχής στους μετόχους των οφειλόμενων πληροφοριών που ζήτησαν κατ’ εφαρμογή του άρθρου 141, το οποίο κατοχυρώνει τα δικαιώματα της μειοψηφίας (άρ. 137 παρ. 2 περ. α’).

Ακυρώσιμες είναι, τέλος, οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που λήφθηκαν από την πλειοψηφία των μετόχων κατά κατάχρηση της εξουσίας της, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ΑΚ 281 (άρ. 137 παρ. 2 περ. β’). Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν το περιεχόμενο των εν λόγω αποφάσεων αντιβαίνει προδήλως στα συμφέροντα της της εταιρείας ή θίγει την αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων ή προσβάλλει νόμιμα δικαιώματα της μειοψηφίας των μετόχων.

4.2.2 Εξαιρέσεις

Για λόγους ασφάλειας των συναλλαγών, ο νόμος απαριθμεί στο άρθρο 137 παρ. 5 πέντε περιπτώσεις, που ενώ συνυφαίνονται με ελαττώματα κατά τη σύγκληση, συγκρότηση και λειτουργία της γενικής συνέλευσης, δεν συνιστούν λόγους ακύρωσης ικανούς να ανατρέψουν ειλημμένες αποφάσεις της. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για τυποποίηση της προϋπόθεσης της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ελαττώματος και της λήψης της απόφασης, που γινόταν δεκτή ήδη υπό το προηγούμενο δίκαιο αλλά δεν προβλεπόταν ρητά. Οι περιπτώσεις αυτές είναι οι ακόλουθες: i) συμμετοχή στη γενική συνέλευση μη δικαιούμενων προσώπων, εφόσον

⁴³ Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 359, υποσημ. 37, Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 271.

η ψήφος τους δεν είναι αποφασιστική για την επίτευξη της απαρτίας ή της πλειοψηφίας⁴⁴, ii) ακυρότητα ή ακυρωσία επιμέρους ψήφων λόγω ελαττωμάτων της βουλήσεως, εφόσον οι ψήφοι αυτές δεν είναι αποφασιστικές για την επίτευξη της απαρτίας ή της πλειοψηφίας, iii) ανακρίβειες, αοριστίες ή πλημμέλειες κατά την τήρηση του σχετικού πρακτικού της γενικής συνέλευσης, οι οποίες όμως δε δυσχεραίνουν τη διάγνωση του περιεχομένου της απόφασης, iv) ελάττωμα της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου, με την οποία συγκαλείται η γενική συνέλευση, εκτός κι αν εξαιτίας αυτού επηρεάζεται η έγκαιρη και επαρκής πληροφόρηση των μετόχων και v) η μη τήρηση ή η πλημμελής τήρηση των άρθρων 122 παρ. 4 (μη αποστολή ατομικής πληροφόρησης σε μέτοχο που τη ζήτησε σχετική με επικείμενη γενική συνέλευση), 123 παρ. 3 έως 5 (μη παροχή στους μετόχους πληροφοριών σχετικών με επικείμενη γενική συνέλευση και μη ανάρτησή τους στο διαδικτυακό τόπο της εταιρείας), 128 (αφορά στην αντιπροσώπευση των μετόχων) και 129 (αφορά στον πρόεδρο της γενικής συνέλευσης). Στις παραπάνω περιπτώσεις, που ορίζει ο νόμος, μπορεί να προστεθεί και η γενική αρχή, δεκτή στη νομολογία, σύμφωνα με την οποία επουσιώδεις παραβάσεις δε θίγουν την εγκυρότητα των αποφάσεων⁴⁵.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 6 σε συνδυασμό με την Αιτιολογική Έκθεση επί του άρθρου, δεν ακυρώνονται αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που έχουν ως αντικείμενο την έκδοση τίτλων που πρόκειται να εισαχθούν σε ρυθμιζόμενη αγορά ή σε ΠΜΔ, και τούτο με σκοπό να μετριαστούν πρακτικές δυσκολίες που μπορεί να επιφέρει η ακύρωση, ιδίως επί αυξήσεων κεφαλαίου ή έκδοσης νέων μετοχών με μείωση της ονομαστικής αξίας των μετοχών ή έκδοση ομολογιών, κυρίως εξαιτίας της ενιαίας συναλλακτικής κυκλοφορίας των άυλων δικαιωμάτων προτίμησης και των εν γένει άυλων τίτλων της εταιρείας. Σε αντιστάθμισμα για τον αποκλεισμό της ακύρωσης παρέχεται στο μέτοχο που δεν παρέστη στη γενική συνέλευση ή αντιτάχθηκε σε απόφαση που τον θίγει δικαίωμα να αξιώσει αποζημίωση από την εταιρεία.

Εισάγεται, μάλιστα, για πρώτη φορά, η δυνατότητα επικύρωσης της ελαττωματικής απόφασης, κατά την οποία η γενική συνέλευση με νεότερη απόφασή της διορθώνει ή αποκαθιστά την πλημμέλεια που αποτελούσε το λόγο της ακυρωσίας⁴⁶. Στην περίπτωση αυτή,

⁴⁴ Το ίδιο πρέπει να γίνει δεκτό και στην περίπτωση που αποκλείστηκαν παράνομα από τη γενική συνέλευση πρόσωπα, που είχαν δικαίωμα συμμετοχής και τα οποία, αν είχαν παραστεί, η ψήφος τους θα ήταν αποφασιστική για το αποτέλεσμα της απόφασης. Ρόκας, Ν. (2019). Ο νέος νόμος για τις ανώνυμες εταιρίες. Μια πρώτη κριτική αποτίμηση. ΝοΒ 2019/258.

⁴⁵ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 273.

⁴⁶ Τουντόπουλος, Β. (2018). Ίση ακυρώσιμης απόφασης γενικής συνέλευσης α.ε. δια της επικύρωσης αυτής; ΝοΒ 2018/609.

τρίτοι δικαιούνται να ζητήσουν από την εταιρεία τα έξοδα της δίκης ακύρωσης, στα οποία έχουν υποβληθεί, καθώς και την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω της επικύρωσης. Παραδόξως η διάταξη αναφέρεται σε «τρίτους» που θίγονται από την ακυρώσιμη απόφαση, αν και την ακυρωσία μπορούν να ζητήσουν μόνο οι μέτοχοι και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Η διάταξη θα πρέπει, επομένως, να ερμηνευτεί κατά την έννοια ότι τα έξοδα και την αποκατάσταση της ζημίας θα μπορούν να ζητήσουν τα πρόσωπα αυτά⁴⁷.

4.2.3 Άσκηση της αγωγής ακύρωσης⁴⁸

Την ακύρωση της απόφασης νομιμοποιείται να ζητήσει με αγωγή μέτοχος, του οποίου οι μετοχές εκπροσωπούν τουλάχιστον το 2% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, αν αυτός δεν παρέστη στη συνέλευση ή αν αντιτάχθηκε στη λήψη συγκεκριμένης απόφασης. Την ακύρωση μπορεί να ζητήσει και κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου ξεχωριστά, όχι όμως και τρίτοι. Τότε, εφόσον παρίσταται ανάγκη, το δικαστήριο οφείλει να διορίσει, ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, ειδικό εκπρόσωπο της εταιρείας για τη διεξαγωγή της δίκης. Ειδικά στην περίπτωση που η ακύρωση αφορά στη άρνηση του διοικητικού συμβουλίου να παράσχει τις οφειλόμενες πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 2 περ. α', η άσκηση της αγωγής γίνεται μόνο από το μέτοχο, που σωρευτικά είχε υποβάλει αίτημα παροχής των πληροφοριών αυτών και εκπροσωπεί το 1/20 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (άρ. 137 παρ. 3). Η αγωγή σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις στρέφεται κατά της εταιρείας.

Οι ενάγοντες οφείλουν να αποδείξουν ότι, τόσο κατά την άσκηση της αγωγής όσο και κατά το χρόνο κατάθεσης των προτάσεων, κατέχουν τις μετοχές που τους επιτρέπουν να ασκήσουν την αγωγή. Αν, παρόλα αυτά, οι ενάγοντες μέτοχοι μεταβιβάσουν, μετά την άσκηση της αγωγής, όλες τις μετοχές ή μέρος αυτών, ώστε κατά το χρόνο κατάθεσης των προτάσεων να μη συγκεντρώνουν πλέον τα προβλεπόμενα στο νόμο ποσοστά, οι ενάγοντες δικαιούνται να ζητήσουν με τις προτάσεις τους αποζημίωση (άρ. 137 παρ. 9).

Καινοτομία αποτελεί η πρόβλεψη του Ν. 4548/2018 ότι μέτοχοι, που δεν κατέχουν μετοχές που καλύπτουν το απαιτούμενο ποσοστό κεφαλαίου (δηλ. 2% ή 5% αν πρόκειται για μετόχους μειοψηφίας, οι οποίοι δεν έλαβαν τις πληροφορίες που ζήτησαν), ώστε να

⁴⁷ Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 113, Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 274, υποσημ. 96.

⁴⁸ Καραχάλιου, Ι. (2019). Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των δικαστηρίων σχετικά με τις αγωγές και αιτήσεις σύμφωνα με το νέο δίκαιο των ΑΕ (ν. 4548/2018) ΝοΒ 2019/275.

νομιμοποιούνται να αιτηθούν ακύρωση της απόφασης της γενικής συνέλευσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 137 παρ. 3, μπορούν να αξιώσουν από την εταιρεία αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν εξαιτίας του γεγονότος ότι η απόφαση λήφθηκε με τρόπο ενάντια στο νόμο ή το καταστατικό ή κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας ή από γενική συνέλευση που δε συγκλήθηκε ή δε συγκροτήθηκε νομότυπα ή τέλος εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν έλαβαν τις πληροφορίες που ζήτησαν. Η αξίωση αυτή για αποζημίωση δεν αποκλείεται, ακόμα κι αν η απόφαση της γενικής συνέλευσης ακυρώθηκε (άρ. 137 παρ. 4).

Η αγωγή ακύρωσης κατά της απόφασης της γενικής συνέλευσης ασκείται μέσα σε αποσβεστική προθεσμία τεσσάρων μηνών από τη λήψη της απόφασης (αντί τριών μηνών κατά τον ΚΝ 2190/1920) ή, αν υποβάλλεται σε δημοσιότητα, από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ. (άρ. 137 παρ. 8) και εκδικάζεται από το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας (άρ. 137 παρ. 7). Μετά την παρέλευση της αποσβεστικής προθεσμίας, το δικαίωμα προς άσκηση αγωγής ακύρωσης έχει απωλεσθεί και η απόφαση της γενικής συνέλευσης καθίσταται οριστικά έγκυρη.

Η δικαστική απόφαση, που ακυρώνει την απόφαση, ενεργεί έναντι πάντων (άρ. 137 παρ. 10), ενώ από την τελεσιδικία της θεωρείται αναδρομικά άκυρη. Το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να λάβει τα αναγκαία εκείνα μέτρα που κρίνονται σκόπιμα δεδομένης της κατάστασης που δημιουργήθηκε λόγω της ακυρωθείσας απόφασης. Σε καμία, όμως, περίπτωση δε θίγονται τα δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν με απόφαση που ακυρώθηκε ή με πράξη που διενεργήθηκε βάσει της απόφασης αυτής, εκτός αν ο τρίτος γνώριζε ή από βαριά αμέλεια αγνοούσε το ελάττωμα της απόφασης της γενικής συνέλευσης (άρ. 137 παρ. 10). Η ρύθμιση αυτή, βέβαια, έχει περιορισμένη χρησιμότητα, διότι οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης επενεργούν κατά κύριο λόγο στις προς τις έσω σχέσεις και δε θίγουν τρίτους, για τις περιπτώσεις δε που κατ' εξαίρεση οι ακυρώσιμες αποφάσεις ενδέχεται να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στους τρίτους υπάρχουν ειδικότερες νομοθετικές προβλέψεις στα άρθρα 84, 20 παρ. 8 Ν. 4601/2019⁴⁹.

Η ακυρωσία απόφασης δεν εμποδίζει την καταχώριση της τελευταίας στο Γ.Ε.ΜΗ. Τόσο η αγωγή ακύρωσης όσο και η δικαστική απόφαση παντός βαθμού δικαιοδοσίας, που κηρύσσει την ακυρότητα της προσβαλλόμενης απόφασης, υποβάλλονται σε δημοσιότητα (άρ. 137 παρ. 12).

⁴⁹ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 276, υποσημ. 114.

4.2.4 Λήψη ασφαλιστικών μέτρων

Το δικαστήριο είναι δυνατόν να διατάξει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και πριν από την άσκηση της αγωγής ακύρωσης, τα οποία μπορεί να συνίστανται στην προσωρινή αναστολή ισχύος της απόφασης, που πιθανολογείται ως ακυρώσιμη, και συγχρόνως να υποχρεώνει τους αιτούντες την αναστολή σε παροχή εγγύησης, σταθμίζοντας πρωτίστως την ανάγκη προστασίας αυτών αλλά και την ενδεχόμενη ζημία που θα προκληθεί στην εταιρεία από την αναστολή ισχύος της απόφασης. Εφόσον το σχετικό αίτημα γίνει δεκτό, η αγωγή πρέπει να ασκηθεί μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την έκδοση της απόφασης, που διέταξε τη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων και, σε κάθε περίπτωση, μέσα στην προθεσμία των τεσσάρων μηνών από τη λήψη της απόφασης, άλλως τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται αυτοδικαίως (άρ. 137 παρ. 11). Η δικαστική απόφαση, με την οποία διατάσσονται τα ασφαλιστικά μέτρα, ή αναστέλλεται η ισχύς της απόφασης υποβάλλονται σε δημοσιότητα (άρ. 137 παρ. 12).

4.3 ΑΚΥΡΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

4.3.1 Λόγοι ακυρότητας

Ενώ οι λόγοι ακυρωσίας των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης σχετίζονται με διαδικαστικά ελαττώματα, οι λόγοι ακυρότητας αφορούν κυρίως σε παραβάσεις ουσίας (άρ. 138). Πιο συγκεκριμένα, άκυρη θεωρείται η απόφαση που λήφθηκε από ανύπαρκτη γενική συνέλευση και αυτή που το περιεχόμενό της αντιτίθεται στο νόμο ή το καταστατικό (άρ. 138 παρ. 1)⁵⁰.

Στην πρώτη περίπτωση, η παντελής έλλειψη σύγκλησης (καθολική παράλειψη σύγκλησης) συνιστά μεν διαδικαστικό ελάττωμα και, κατά συνέπεια, θα ήταν ορθότερο να αποτελεί λόγο ακύρωσης της απόφασης, επειδή, ωστόσο, πρόκειται για ελάττωμα μείζονος σημασίας, κατατάσσεται στους λόγους που επιφέρουν ακυρότητα της απόφασης της γενικής συνέλευσης⁵¹. Στο άρθρο 138 παρ. 2 διευκρινίζεται ότι η γενική συνέλευση θεωρείται συγκληθείσα, όταν υπάρχει πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρεία προς όλους τους μετόχους και περιέχουσα τουλάχιστον ένδειξη της ημερομηνίας και του τόπου συνεδρίασης

⁵⁰ βλ. σχετ. και ΠΠΘεσ. 4907/2017 σύμφωνα με την οποία αν το περιεχόμενο της απόφασης αντιτίθεται στο νόμο ή το καταστατικό, η απόφαση είναι άκυρη, ΑΠ 130/2020.

⁵¹ Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 363.

της γενικής συνέλευσης, με την προϋπόθεση ότι η πρόσκληση έχει δημοσιευτεί κατά το νόμο και το καταστατικό, ώστε να διασφαλιστεί η έγκαιρη πληροφόρηση των μετόχων (άρ. 138 παρ. 2). Αντιθέτως, δεν είναι επιτρεπτή εκ μέρους του μετόχου η προβολή της ακυρότητας της απόφασης για το λόγο της έλλειψης σύγκλησης της γενικής συνέλευσης, αν ο ίδιος μεταγενέστερα αποδεχτεί εγγράφως ή με δήλωσή του καταχωρισμένη στα πρακτικά ότι η γενική συνέλευση συνεδρίασε νόμιμα (άρ. 138 παρ. 3).

Η δεύτερη περίπτωση καταλαμβάνει λόγους ακυρότητας που οφείλονται σε αντίθεση του περιεχομένου των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης με το νόμο ή το καταστατικό της εταιρείας, όπως παραδείγματος χάρη όταν εγκρίνονται παρανόμως συνταχθείσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις ή αποφασίζονται διανομές που δε δικαιολογούνται από επιτευχθέντα κέρδη ή επιβάλλονται διάφορες υποχρεώσεις στους μετόχους. Πρέπει να γίνει, μάλιστα, δεκτό ότι υπάρχει παράβαση κι όταν οι αποφάσεις αυτές εναντιώνονται στα χρηστά ήθη⁵². Η ακυρότητα επέρχεται, ως επί το πλείστον, επί παραβάσεων διατάξεων αναγκαστικού δικαίου, όπως, για παράδειγμα, όταν η απόφαση της γενικής συνέλευσης εκφεύγει της αρμοδιότητάς της ή θίγει τα συμφέροντα των εταιρικών δανειστών. Εξαιρείται η ειδική περίπτωση απόφασης της γενικής συνέλευσης, της οποίας το περιεχόμενο παραβιάζει διατάξεις που έχουν τεθεί προς προστασία των μετόχων. Επειδή η λήψη μιας τέτοιας απόφασης οφείλεται, κατά κανόνα, σε κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας, η παράβαση εντάσσεται στο άρθρο 137 παρ. 2 περ. β' και η απόφαση θα πρέπει να θεωρηθεί, κατά ορθότερη κρίση, ακυρώσιμη⁵³. Ακόμα σοβαρότερες είναι οι περιπτώσεις που μνημονεύονται στο άρθρο 138 παρ. 4 τελ. εδ. και αφορούν σε τροποποιητικές αποφάσεις του καταστατικού που καθιστούν το σκοπό της εταιρείας παράνομο ή αντικείμενο στη δημόσια τάξη, καθώς και αποφάσεις που παραβιάζουν διατάξεις αναγκαστικού δικαίου κατά διαρκή τρόπο.

4.3.2 Προβολή ακυρότητας

Η ακυρότητα των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης επέρχεται αυτοδικαίως, χωρίς δηλαδή να απαιτείται η έκδοση δικαστικής απόφασης. Η ακυρότητα μπορεί να προταθεί στο δικαστήριο με άσκηση αναγνωριστικής αγωγής από κάθε πρόσωπο, μέτοχο ή τρίτο, εφόσον αποδείξει έννομο συμφέρον, εντός ενός έτους από τη λήψη της απόφασης ή, αν αυτή

⁵² Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 363, υποσημ. 43, Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 277, Δασκαλόπουλος, Π. (2019). Αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Ανώνυμης Εταιρίας αντίθετες στα χρηστά ήθη. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

⁵³ Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 363.

υποβάλλεται σε δημοσιότητα, από την καταχώρισή της στο Γ.Ε.ΜΗ. Η ακυρότητα μπορεί, επίσης, να προταθεί εξώδικα, αλλά και να ληφθεί υπόψη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο μέσα στην οριζόμενη από το νόμο ετήσια προθεσμία (άρ. 138 παρ. 6). Η προβολή της ακυρότητας πρέπει να αναφέρεται σε συγκεκριμένη απόφαση και να εξειδικεύει το συγκεκριμένο λόγο, που, κατά την άποψη του δηλούντος, επιφέρει την ακυρότητα. Κατ' εξαίρεση, όταν με τροποποίηση του καταστατικού ο σκοπός της εταιρείας καθίσταται παράνομος ή αντικείμενος στη δημόσια τάξη, καθώς κι όταν από την απόφαση προκύπτει παραβίαση διατάξεων αναγκαστικού δικαίου, η προβολή της ακυρότητας δεν υπόκειται σε προθεσμία και το ελάττωμα δεν είναι δυνατόν να θεραπευτεί (άρ. 138 παρ. 4). Τέτοιες περιπτώσεις είναι, παραδείγματος χάρη, η απόφαση μείωσης των ποσοστών απαρτίας και πλειοψηφίας κάτω από τα νόμιμα όρια ή η επιβολή υποχρεώσεων στους μετόχους. Ο νέος νόμος ορίζει ότι η παραπάνω προθεσμία, όπως και αυτή της άσκησης αγωγής ακυρωσίας, δε συμπληρώνονται πριν από την πάροδο μηνός από τη χορήγηση στο μέτοχο του πρακτικού, στο οποίο έχει καταχωριστεί η άκυρη ή η ακυρώσιμη απόφαση, με την προϋπόθεση ότι ο μέτοχος έχει ζητήσει το πρακτικό αυτό μέσα στην προβλεπόμενη προθεσμία (άρ. 134 παρ. 2). Η προβολή της ακυρότητας απόφασης της γενικής συνέλευσης έχει ως αποτέλεσμα ότι αυτή θεωρείται εξ υπαρχής άκυρη.

Σε σύμπνοια με το άρθρο 137 παρ. 6 βρίσκεται το άρθρο 138 παρ. 5, σύμφωνα με το οποίο δεν μπορεί να προβληθεί η ακυρότητα αποφάσεων με αντικείμενο την έκδοση τίτλων που πρόκειται να εισαχθούν σε ρυθμιζόμενη αγορά ή σε ΠΜΔ, μόνο όμως για το διάστημα μετά την έναρξη διαπραγμάτευσης των νέων τίτλων ή την αποκοπή του δικαιώματος προτίμησης. Αντίθετα, δε ρυθμίζονται οι συνέπειες της επικύρωσης άκυρων αποφάσεων, οπότε τυγχάνουν εφαρμογής οι γενικοί κανόνες, που ορίζουν ότι η επικύρωση αυτών δεν επιφέρει αναδρομική ίαση των ελαττωμάτων της πρώτης απόφασης, όπως συμβαίνει στις ακυρώσιμες αποφάσεις, επομένως το μόνο που απομένει είναι η επανάληψη της απόφασης με νόμιμο περιεχόμενο.

Μέσα στην προθεσμία του ενός έτους μπορεί κάθε πρόσωπο, που πλήττεται από την απόφαση, να αξιώσει από την εταιρεία αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη. Εν προκειμένω, ο περιορισμός στην προβολή της ακυρότητας δεν ισχύει στην περίπτωση που από την απόφαση προκύπτει διαρκής παραβίαση διατάξεων αναγκαστικού δικαίου. Μετά την άπρακτη παρέλευση της αποσβεστικής προθεσμίας, η άκυρη απόφαση θεραπεύεται αναδρομικά και το ελάττωμα εξαφανίζεται από το χρόνο λήψης της. Η θεραπεία της άκυρης απόφασης επέρχεται αυτοδίκαια και ισχύει έναντι πάντων.

Τέλος, στο άρθρο 138 παρ. 7 προβλέπεται η δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων και πριν από την άσκηση της αγωγής για την αναγνώριση της ακυρότητας της απόφασης της γενικής συνέλευσης. Στην περίπτωση αυτή, η αγωγή πρέπει να ασκηθεί μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την έκδοση της απόφασης που διέταξε τα ασφαλιστικά μέτρα ή μέσα σε προθεσμία ενός έτους από τη λήψη της απόφασης, διαφορετικά τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται αυτοδικαίως. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει και την προσωρινή αναστολή της ισχύος της απόφασης, καθώς και να υποχρεώσει τους αιτούντες σε παροχή εγγύησης, λαμβάνοντας υπόψη αφενός την ανάγκη προστασίας των αιτούντων την αναστολή και αφετέρου τη ζημία της εταιρείας που μπορεί να προκληθεί από την αναστολή αυτή. Η δικαστική απόφαση, με την οποία διατάσσονται ασφαλιστικά μέτρα, υποβάλλεται σε δημοσιότητα (άρ. 138 παρ. 8).

4.3.3 Διαδικαστικά ζητήματα

Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αγωγής είναι το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας και η αγωγή εκδικάζεται κατά την τακτική διαδικασία. Τόσο η αγωγή για την αναγνώριση της ακυρότητας απόφασης της γενικής συνέλευσης, που έχει καταχωριστεί στο Γ.Ε.ΜΗ., όσο και η δικαστική απόφαση παντός βαθμού δικαιοδοσίας που αναγνωρίζει την ακυρότητά της υποβάλλονται σε δημοσιότητα (άρ. 138 παρ. 8).

Όταν καταστεί τελεσίδικη η απόφαση, που αναγνωρίζει την ακυρότητα της απόφασης, παράγει τα έννομα αποτελέσματά της αναδρομικά από το χρόνο που λήφθηκε η απόφαση, το δε δεδικασμένο ενεργεί έναντι πάντων.

Ως προς τα αποτελέσματα των άκυρων αποφάσεων έναντι καλόπιστων τρίτων υποστηρίζονται διαφορετικές απόψεις στη θεωρία. Σύμφωνα με την Ε. Αλεξανδρίδου⁵⁴, πρέπει να γίνεται δεκτό για λόγους δικαιοσύνης ότι η ακυρότητα της απόφασης ισχύει έναντι όλων, είτε είναι μέτοχοι είτε τρίτοι που συναλλάσσονται με την εταιρεία, με το επιχείρημα ότι, αν ο νομοθέτης ήθελε να μην είναι δυνατή η προβολή της ακυρότητας έναντι καλόπιστων τρίτων, θα το όριζε ρητά, όπως έπραξε στο άρθρο 137 παρ. 10 εδ. γ', όπου προέβλεψε ότι με την κήρυξη της ακυρωσίας αποφάσεων της γενικής συνέλευσης δε θίγονται τα δικαιώματα που απέκτησαν τρίτοι από τις αποφάσεις αυτές, πριν από την ακύρωσή τους, εκτός αν αυτοί γνώριζαν ή από βαριά αμέλεια αγνοούσαν το ελάττωμα της απόφασης. Αντίθετα, ο Ν. Ρόκας⁵⁵ υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με την αρχή της νομιμοφάνειας που διατρέχει το εμπορικό δίκαιο, πράξεις που εκτελεί η εταιρεία στη βάση άκυρης απόφασης της γενικής συνέλευσης, η οποία

⁵⁴ Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 366.

⁵⁵ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 280.

καταχωρίστηκε στο Γ.Ε.ΜΗ., δεν μπορούν να προβληθούν ως άκυρες έναντι καλόπιστων τρίτων. Δεν ισχύει, βέβαια, το ίδιο και ως προς άκυρες αποφάσεις, με τις οποίες επέρχονται δομικές μεταβολές στην εταιρεία και οι οποίες έχουν erga omnes ενέργεια. Σε κάθε δε περίπτωση ο περιορισμός αυτός αφορά μόνο τους τρίτους και όχι τους μετόχους ή τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Για το λόγο αυτό και η σύγκληση γενικής συνέλευσης από ακύρωσ εκλεγέν διοικητικό συμβούλιο ή η ανάληψη νέων μετοχών βάσει άκυρης απόφασης αύξησης μετοχικού κεφαλαίου προτείνεται καταρχήν κατά των μετόχων και των εταιρικών οργάνων⁵⁶.

Η δικαστική ή εξώδικη επίκληση της ακυρότητας μίας απόφασης της γενικής συνέλευσης ενδέχεται να είναι καταχρηστική. Στην περίπτωση αυτή δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη.

4.4 ΑΝΥΠΟΣΤΑΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Στο προ του Ν. 3604/2007 δίκαιο δεν ήταν σαφές πότε μία απόφαση της γενικής συνέλευσης είναι ανυπόστατη. Ο Ν. 3604/2007, καινοτομώντας στο σημείο αυτό, συμπεριέλαβε ειδική ρύθμιση για το καθεστώς των ανυπόστατων αποφάσεων, προκειμένου να μην υπάρχουν αμφισβητήσεις ως προς το θέμα αυτό και να περιοριστεί η περιπτώσιολογία του ανυπόστατου στο ελάχιστο δυνατό. Ο νέος νόμος επαναλαμβάνει στο άρθρο 139 παρ. 2 την προηγούμενη ρύθμιση, διευκρινίζοντας ότι ανυπόστατες είναι οι αποφάσεις που λαμβάνονται από πρόσωπα, τα οποία στο σύνολό τους: α) δεν έχουν τη μετοχική ιδιότητα (π.χ. πρόσωπο που μετέχει στη συνεδρίαση δεν απέκτησε εγκύρωσ τις μετοχές της εταιρείας, είτε επειδή η σύμβαση ανάληψης ή μεταβίβασης των μετοχών πάσχει από ακυρότητα, είτε επειδή οι εκδοθείσες μετοχές είναι άκυρες) ή β) έχουν αρυσθεί το δικαίωμα ψήφου από πρόσωπα που δεν έχουν τη μετοχική ιδιότητα (π.χ. ο πληρεξούσιος, επικαρπωτής ή ενεχυρούχος δανειστής, όταν ο αντιπροσωπευόμενος, ο ψιλός κύριος των μετοχών ή ο ενεχυράσας τις μετοχές δεν είναι πραγματικός μέτοχος).⁵⁷ Από την τελευταία αυτή διάταξη, προκύπτει ότι η ανυπόστατη απόφαση δεν φέρει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα απόφασης της γενικής συνέλευσης. Είναι, δηλαδή, νομικά ανύπαρκτη και ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεραπευθεί και δεν απαιτείται για το σκοπό αυτό η έκδοση διαπλαστικής δικαστικής απόφασης, όπως συμβαίνει με τις άκυρες και τις ακυρώσιμες αποφάσεις, οι οποίες είναι υποστατές. Η ανυπαρξία της απόφασης της

⁵⁶ Πιμπλής, Ν. (2018). Εισήγηση «Ελαττωματικές αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου σε σύγκριση με τις ελαττωματικές αποφάσεις της γενικής συνέλευσης» εις 28ο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικόλογων «Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

⁵⁷ ΠΠρωτ.Θεσσ. 4369/2020

γενικής συνέλευσης των μετόχων μπορεί να προβληθεί από εκείνον, που έχει έννομο συμφέρον, με αναγνωριστική αγωγή ή ανταγωγή ή ένσταση⁵⁸.

Η τελευταία διάταξη διαφοροποιείται από αυτήν του άρθρου 35γ παρ. 2 ΚΝ 2190/1920, σύμφωνα με την οποία η απόφαση της γενικής συνέλευσης δεν μπορούσε να ακυρωθεί εξαιτίας συμμετοχής σε αυτήν προσώπων που δεν είχαν το δικαίωμα αυτό, εκτός εάν η συμμετοχή τους ήταν αποφασιστική για την επίτευξη απαρτίας ή η ψήφος τους ήταν αποφασιστική για την επίτευξη πλειοψηφίας. Ωστόσο, με βάση τη νέα διάταξη του άρθρου 139 παρ. 2, το ανυπόστατο θεμελιώνεται μόνον όταν όλα ανεξαιρέτως τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη γενική συνέλευση δεν έχουν τη μετοχική ιδιότητα ή έχουν αρυσθεί το δικαίωμα ψήφου από μη μετόχους, όπως αυτό συνάγεται από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου («στο σύνολό τους»). Κατά συνέπεια, εάν έστω κι ένας από τους ψηφίσαντες στη γενική συνέλευση έχει τη μετοχική ιδιότητα, η απόφαση αυτή δεν θα είναι ανυπόστατη, αλλά ενδεχομένως ακυρώσιμη, κατά το άρθρο 137 παρ. 5α. Και από την αντίθετη πλευρά ιδωμένου του ζητήματος, δεν επέρχεται το ανυπόστατο της ληφθείσας απόφασης με μόνη τη ψηφοδοσία ενός ή περισσότερων μη μετόχων στη γενική συνέλευση, ανεξαρτήτως της σημασίας της ψήφου ή των ψήφων αυτών για το σχηματισμό της απαιτούμενης πλειοψηφίας⁵⁹.

Οι ανυπόστατες αποφάσεις ταυτίζονται με τις νομικά ανύπαρκτες και δεν μπορούν να ιαθούν ποτέ, ακόμα και μετά την πάροδο της προθεσμίας για την προβολή της ακυρότητας (άρ. 139 παρ.1). Από την άλλη πλευρά, είναι δυνατή η έκδοση αναγνωριστικής δικαστικής απόφασης που θα πιστοποιεί το ανυπόστατο και θα επιλύει διχογνωμίες γύρω από το θέμα αυτό.

Η ανυπόστατη απόφαση διαφοροποιείται από την άκυρη ή την ακυρώσιμη απόφαση, οι οποίες είναι ελαττωματικές μεν, αλλά υποστατές αποφάσεις, έχοντας ολοκληρωμένη τη νομοτυπική τους μορφή, αυτή δε δεν δεσμεύει εξ υπαρχής το νομικό πρόσωπο ή τα μέλη του και δεν διαθέτει τεκμήριο νομιμότητας, βάσει του οποίου, εάν δεν ακυρωθεί εμπροθέσμως, τρέπεται σε σύννομη. Για τις ανυπόστατες αποφάσεις δεν υφίσταται, στο πλαίσιο του ουσιαστικού δικαίου, προθεσμία, μετά την παρέλευση της οποίας επέρχεται θεραπεία της έλλειψής τους. Η αγωγή που διώκει την αναγνώριση του ανυποστάτου μπορεί να ασκηθεί οποτεδήποτε χωρίς να υφίσταται χρονικός περιορισμός. Επειδή δε η ανυπόστατη απόφαση είναι ανύπαρκτη κατά το δίκαιο, το ανυπόστατό της μπορεί να προβληθεί από οποιονδήποτε

⁵⁸ βλ. σχετ. ΠΠΠειρ. 2102/2019.

⁵⁹ Βαθρακοκόιλης, Α. (2019). Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018. ΕλλΔνη 2019/701, Κατσάς, Θ. (2019). Η ανυπόστατη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. ΝοΒ 2016/783.

έχει έννομο συμφέρον, εξωδίκως ή δικαστικώς (με αναγνωριστική αγωγή ή ένσταση)⁶⁰. Έναντι τρίτων η ανυπόστατη απόφαση δεν μπορεί να δημιουργήσει φαινόμενο δίκαιο, διότι δεν είναι δυνατό να θεμελιώσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τους σε ένα μόρφωμα που το δίκαιο δεν αναγνωρίζει. Η δε καταχώρησή της σε τυχόν προβλεπόμενα βιβλία δημόσιας πίστης (η δημοσίευσή της) δεν θεραπεύει το ανυπόστατό της, αλλά αυτή απλώς υπόκειται σε διαγραφή δια της δικαστικής ή διοικητικής οδού. Ενόψει δε της γενικότερης αξίας της δικαιοσύνης ασφάλειας, ισχύει, σε κάθε περίπτωση, η αρχή ότι οι ανυπόστατες αποφάσεις δεν θεραπεύονται, ενώ αυτές, σε αντίθεση με τις δυνητικά άκυρες ή ακυρώσιμες αποφάσεις, που διαθέτουν μέχρι την ανατροπή τους με τελεσίδικη δικαστική απόφαση το τεκμήριο νομιμότητας, δεν παράγουν και οποιαδήποτε αποτελέσματα, κατά τα προαναφερόμενα⁶¹.

4.5 ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΜΕ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Η ΜΕ ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΗ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Στις αποφάσεις που λαμβάνονται χωρίς συνεδρίαση κατ' άρθρον 135, οι διατάξεις για την ακυρωσία και την ακυρότητα των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης των άρθρων 137 και 138 εφαρμόζονται αναλόγως (άρ. 140 παρ. 1).

Όταν πρόκειται για αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που λήφθηκαν με προσυπογραφή πρακτικού δια περιφοράς κατ' άρθρον 136, αυτές κρίνονται ανυπόστατες, εφόσον δε συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις του νόμου⁶². Απόφαση που λαμβάνεται με τον τρόπο αυτό, αλλά αντίκειται στο νόμο ή το καταστατικό της εταιρείας, είναι άκυρη και εφαρμόζονται αναλόγως οι παράγραφοι 4 έως 8 του άρθρου 138 (άρ. 140 παρ. 2)⁶³.

⁶⁰ ΑΠ 1392/2014, ΧρΙΔ 2015/98.

⁶¹ ΕφΔωδ. 202/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁶² Καραγκουνίδης Α. (2017). Η ατελέσφορη ρύθμιση των ανυπόστατων αποφάσεων της ΓΣ στην ανώνυμη εταιρία. Αρμενόπουλος 2017/1875. Βλ. ΕφΘεσ. 549/2016.

Γεωργαντόπουλος, Π. (2017). Παρατηρήσεις επί της υπ' αρ. 549/2016 αποφάσεως του Εφετείου Θεσσαλονίκης. ΧρΙΔ 2017/213.

⁶³ Κοτσίρης, Λ. (2015). Ελαττωματικές αποφάσεις γενικής συνέλευσης α.ε. μετά το ν. 3604/2007. Σχέσεις με διατάξεις ΑΚ. Περιοριστική αναφορά των λόγων ανυπόστατου. Κύρωση σε περίπτωση μη υπογραφής του δια περιφοράς πρακτικού από όλους τους μετόχους. ΕΕμπΔ 2015/487.

4.6 Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΣΗΜΑΝΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ⁶⁴

Το ζήτημα των ασήμαντων ή επουσιωδών παραβάσεων στο δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης μίας ανώνυμης εταιρείας δεν φαίνεται να έχει απασχολήσει ιδιαίτερω την ελληνική βιβλιογραφία του δικαίου της ΑΕ. Πριν την αναμόρφωση του Ν.2190/1920 με το Ν.3604/2007, με το ζήτημα αυτό ασχολήθηκε ο Ν. Ρόκας, σύμφωνα με τον οποίο η παράβαση επουσιώδους σημασίας διατάξεων δεν επιδρά επί του κύρους της απόφασης και στη συνέχεια το θέμα απασχόλησε τον Στ. Κινητή, σύμφωνα με τον οποίο δεν συνεπάγεται αυτόματα κάθε παράβαση του νόμου ή του καταστατικού και ακυρότητα της απόφασης της γενικής συνέλευσης. Και αυτό διότι τόσο στην περίπτωση της αντίθεσης της απόφασης της γενικής συνέλευσης στο νόμο ή το καταστατικό, δεν υφίσταται παράβαση εφόσον δεν θίγεται κάποιο έννομο συμφέρον. Ομοίως και στη νομολογία το ζήτημα των ασήμαντων παραβάσεων φαίνεται ότι ταυτίζεται με το ζήτημα του εννόμου συμφέροντος (ως διαδικαστικής προϋπόθεσης της δίκης), που είναι και η κρατούσα άποψη. Το ζήτημα αυτό αντιμετώπισε σε επίπεδο δικονομικού δικαίου η υπ'αρ. 410/2016 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία έκρινε ότι δεν υπάρχει παράβαση κατά την έννοια του νόμου, αν από την «παράβαση» δεν θίγεται κάποιο συμφέρον. Ομοίως έκρινε και η υπ'αρ. 118/2017 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ρόδου. Ωστόσο κατά το ισχύον δίκαιο το θέμα θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της θεωρίας της βαρύτητας, αλλά και της διάταξης του άρθρου 281 ΑΚ.

4.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο νέος νόμος 4548/2018 διατήρησε το βασικό σχήμα ελαττωμάτων των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης, ρυθμίζοντας την ακυρωσία, την ακυρότητα και το ανυπόστατο αυτών, όπως ρυθμίστηκαν με το Ν.3604/2007 (που αναμόρφωσε τα άρθρα 35α, 35β, 35γ Ν. 2190/1920). Αν και η διάκριση μεταξύ άκυρων και ακυρώσιμων αποφάσεων του παλαιού δικαίου διατηρήθηκε, τον κανόνα αποτελεί πλέον η ακυρωσία και όχι η ακυρότητα, ενώ συγχρόνως ρυθμίστηκε ήδη με το Ν.3604/2007 και το αμφισβητούμενο ζήτημα των ανυπόστατων αποφάσεων. Τα άρθρα 137, 138 και 139 του Ν. 4548/2018 αναφέρονται κατά σειρά προτεραιότητας στις ακυρώσιμες πρώτα, στις άκυρες και στις ανυπόστατες αποφάσεις,

⁶⁴ Βερβεσός, Ν. (2017). Ασήμαντες παραβάσεις στο δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης μίας ανώνυμης εταιρείας. ΔΕΕ 6/2017.

λαμβάνοντας κυρίως υπόψιν τη συχνότητα εμφάνισης των διαφόρων ελαττωμάτων με αντίστοιχες συνέπειες. Βέβαια από τις εν λόγω ελαττωματικές αποφάσεις, οι άκυρες και οι ακυρώσιμες αφορούν αποφάσεις που λαμβάνονται σε συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης. Με αυτές πάντως εξομοιώνονται και οι αποφάσεις που λαμβάνονται με ψηφοφορία χωρίς συνεδρίαση, με ηλεκτρονική επικοινωνία, στις περιπτώσεις που αυτό επιτρέπεται. Έτσι οι διατάξεις για την ακυρότητα και την ακυρωσία εφαρμόζονται αναλόγως και επί των αποφάσεων τούτων (άρθρο 140 παρ. 1).

Ο βασικός άξονας των ρυθμίσεων που αφορούν τις ελαττωματικές αποφάσεις της γενικής συνέλευσης είναι ότι η παράβαση διατάξεων που αφορούν την προστασία των υπαρχόντων κατά το χρόνο λήψης της απόφασης μετόχων, επιφέρει ακυρωσία, με το σκεπτικό ότι επαφίεται στους μετόχους να επιδιώξουν την ακύρωση της ληφθείσας απόφασης. Τέτοιες διατάξεις είναι αυτές που αφορούν την τήρηση της διαδικασίας λήψης της απόφασης, την παράνομη άρνηση παροχής οφειλόμενων πληροφοριών και την παράβαση της διάταξης του άρθρου 281 ΑΚ. Ακυρότητα υπάρχει στις περιπτώσεις με βαρύνουσα σημασία και αφορούν αποφάσεις που το περιεχόμενό τους είναι αντίθετο στο νόμο ή το καταστατικό, δηλαδή αντιβαίνει σε αναγκαστικού δικαίου διατάξεις. Η πρακτική κυρίως διαφορά μεταξύ άκυρων και ακυρώσιμων αποφάσεων είναι ότι η προθεσμία προβολής της ακυρότητας είναι μεγαλύτερη, καθώς και ότι την ακυρότητα μπορούν να ζητήσουν και τρίτοι, μη μέτοχοι⁶⁵.

Αναφορικά με τη νομική φύση των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις, με την ορθότερη ίσως να θεωρεί ότι η απόφαση είναι συλλογική πράξη, δηλαδή είναι η δικαιοπραξία με την οποία εκδηλώνεται η βούληση ενός συλλογικού οργάνου, το πραγματικό της οποίας συντίθεται από τις επιμέρους δηλώσεις βούλησης των μελών. Συνιστούν δε οι αποφάσεις αυτές βοηθητικές δικαιοπραξίες υπό την έννοια ότι ρυθμίζουν τις εσωτερικές σχέσεις του νομικού προσώπου. Αδιαμφισβήτητα η απόφαση είναι δικαιοπραξία αφού φέρει τα αναγκαία χαρακτηριστικά αυτής, δηλαδή δηλώσεις βούλησης που αποσκοπούν σε ένα αποτέλεσμα, το οποίο επιθυμούν τα ίδια τα μέλη και μέσω αυτού στοχεύουν στη διαμόρφωση συγκεκριμένου νομικού και οικονομικού πλαισίου για την εταιρεία⁶⁶.

⁶⁵ Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

⁶⁶ Γεωργαντόπουλος, Π. (2017). Παρατηρήσεις επί της υπ' αρ. 549/2016 απόφασης του Εφετείου Θεσσαλονίκης. ΧρΙΔ 2017/213.

Βιβλιογραφία 4ου κεφαλαίου

Αθανασόπουλος, Τ. (2019). Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών (μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018). Η νέα ανώνυμη εταιρία (κατ' άρθρο ερμηνεία). Εκδόσεις Ε. Αθανασόπουλου.

Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Δασκαλόπουλος, Π. (2019). Αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Ανώνυμης Εταιρίας αντίθετες στα χρηστά ήθη. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Μελέτες – Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά

Βερβεσός, Ν. (2017). Ασήμαντες παραβάσεις στο δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης μιας ανώνυμης εταιρείας. ΔΕΕ 6/2017. Βαθρακοκοίλης, Α. (2019). Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018. ΕΛΛΔνη 2019/701.

Γεωργαντόπουλος, Π. (2017). Παρατηρήσεις επί της υπ' αρ. 549/2016 απόφασης του Εφετείου Θεσσαλονίκης. ΧρΙΔ 2017/213.

Καραγκουνίδης Α. (2017). Η ατελέσφορη ρύθμιση των ανυπόστατων αποφάσεων της ΓΣ στην ανώνυμη εταιρία. Αρμενόπουλος 2017/1875. Κατσάς, Θ. (2019). Η ανυπόστατη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. ΝοΒ 2016/783.

Καραχάλιου, Ι. (2019). Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των δικαστηρίων σχετικά με τις αγωγές και αιτήσεις σύμφωνα με το νέο δίκαιο των ΑΕ (ν. 4548/2018) ΝοΒ 2019/275.

Κοτσιρης, Λ. (2015). Ελαττωματικές αποφάσεις γενικής συνέλευσης α.ε. μετά το ν. 3604/2007. Σχέσεις με διατάξεις ΑΚ. Περιοριστική αναφορά των λόγων ανυπόστατου. Κύρωση σε περίπτωση μη υπογραφής του δια περιφοράς πρακτικού από όλους τους μετόχους. ΕΕμπΔ 2015/487.

Ρόκας, Ν. (2019). Ο νέος νόμος για τις ανώνυμες εταιρίες. Μια πρώτη κριτική αποτίμηση. ΝοΒ 2019/258.

Τουντόπουλος, Β. (2018). Ίαση ακυρώσιμης απόφασης γενικής συνέλευσης α.ε. δια της επικύρωσης αυτής; ΝοΒ 2018/609.

Τσικρικάς, Δ. (2018). Χορήγηση δικαιώματος συμμετοχής σε γενική συνέλευση ανώνυμης εταιρείας με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων – Δικονομικά ζητήματα. ΕφΑΔΠολΔ 2018/585.

Εισηγήσεις επιστημονικών συνεδρίων

Πιμπλής, Ν. (2018). Εισήγηση «Ελαττωματικές αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου σε σύγκριση με τις ελαττωματικές αποφάσεις της γενικής συνέλευσης» εις 28ο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικολόγων «Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Νομολογία

ΕφΚρητ. 23/2021

ΜονΠρΚατ. 282/2021

ΑΠ 130/2020

ΠΠρΘεσσ. 1239/2020

ΠΠρΘεσσ. 4369/2020

ΕφΔωδ.202/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΠΠΠειρ. 2102/2019

ΕφΔωδ. 49/2018

ΠΠρΗρακλ. 178/2018

ΠΠρΡόδου 118/2017

ΠΠΘεσ. 4907/2017

ΑΠ 410/2016

ΕφΘεσ. 549/2016

ΠΠΘεσ. 3294/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 1392/2014, ΧρΙΔ 2015/98

Σημαντικότερες καινοτομίες του ν. 4548/2018 σε σχέση με τη ΓΣ

- Προστίθεται νέος τρόπος λήψης αποφάσεων από τη ΓΣ χωρίς συνεδρίαση (άρθρο 135).
- Προβλέπεται η δυνατότητα συνεδρίασης της ΓΣ εξ ολοκλήρου εξ αποστάσεως με ηλεκτρονικά μέσα για εταιρείες των οποίων οι μετοχές δεν είναι εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, εφόσον υπάρχει καταστατική ρύθμιση (άρθρο 120 παρ. 3).
- Προβλέπεται η δυνατότητα συμμετοχής των μετόχων στη ΓΣ από απόσταση με οπτικοακουστικά ή άλλα ηλεκτρονικά μέσα, χωρίς τη φυσική παρουσία του μετόχου στον τόπο διεξαγωγής αυτής, εφόσον υπάρχει σχετική ρύθμιση στο καταστατικό (άρθρο 125 παρ.1), καθώς και η δυνατότητα συμμετοχής με επιστολική ψήφο (άρθρο 126).
- Προβλέπεται η δυνατότητα σύγκλησης της ΓΣ από τα όργανα της συλλογικής διαδικασίας, στην οποία έχει τυχόν υπαχθεί η εταιρεία (άρ. 121 παρ. 1), που μπορεί να είναι ο σύνδικος εάν η ανώνυμη εταιρεία έχει κηρυχθεί σε πτώχευση, ο ειδικός διαχειριστής ή ο ειδικός εκκαθαριστής εάν η ανώνυμη εταιρεία έχει υπαχθεί σε καθεστώς ειδικής διαχείρισης ή ειδικής εκκαθάρισης αντίστοιχα.
- Το περιεχόμενο της πρόσκλησης ορίζεται στις παρ. 3 και 4 του άρθρου 121, ανάλογα με το αν πρόκειται για εταιρείες με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά ή όχι.
- Η δημοσίευση της πρόσκλησης της ΓΣ γίνεται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 122, με την καταχώρισή της στη μερίδα της εταιρείας στο ΓΕΜΗ, ενώ τα δικαιώματα των μετόχων πριν τη ΓΣ ορίζονται στο άρθρο 123.
- Κάθε μέτοχος μπορεί να ζητήσει από την ΑΕ να του στείλει με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) ατομική ειδοποίηση για επικείμενες ΓΣ, δέκα ημέρες τουλάχιστον πριν τη συνεδρίαση (άρθρο 122 παρ. 4).
- Καταργείται ο θεσμός της δέσμευσης μετοχών και η διαδικασία προηγούμενης ενημέρωσης της εταιρείας για τη συμμετοχή μετόχου στη ΓΣ συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης κατάρτισης πίνακα μετόχων δικαιούμενων συμμετοχής στη ΓΣ από το ΔΣ.
- Προβλέπεται η δυνατότητα παροχής εξουσιοδότησης με ηλεκτρονικά μέσα, διευρύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα μέσα με τα οποία μπορεί να συμμετέχει και να ψηφίζει μέτοχος σε ΓΣ μέσω μηχανισμών ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης

προς τον πρόεδρο της συνέλευσης με προδιατυπωμένα έντυπα ή ηλεκτρονικά αρχεία (άρθρο 128).

- Προβλέπεται ειδική διάταξη για τον πρόεδρο της ΓΣ (άρθρο 129).
- Προβλέπεται η δυνατότητα διεξαγωγής επαναληπτικής συνέλευσης λόγω μη επίτευξης απαρτίας σε περίπτωση που έχει ήδη προσκληθεί με την αρχική πρόσκληση εντός 5 (αντί 10) ημερών. Στην περίπτωση αποφάσεων που λαμβάνονται με αυξημένη απαρτία καταργείται η δεύτερη επαναληπτική συνέλευση και μειώνονται τα απαιτούμενα ποσοστά απαρτίας. Έτσι τα ποσοστά απαρτίας διαμορφώνονται πλέον σε $\frac{1}{2}$ και $\frac{1}{3}$ (ή $\frac{1}{5}$), αντί $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{2}$ και $\frac{1}{3}$ (ή $\frac{1}{5}$) (άρθρο 130).
- Διατηρείται η δυνατότητα σύνταξης πρακτικού δια περιφοράς με ισχύ απόφασης. Προστίθεται όμως ότι δεν απαιτείται ομόφωνη απόφαση, αλλά σύμπραξη όλων των μετόχων, που συμφωνούν να ληφθεί η απόφαση με αυτόν τον τρόπο, ενώ επιτρέπεται ρητά οι υπογραφές των μετόχων να αντικαθίστανται με ανταλλαγή μηνυμάτων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) ή άλλα ηλεκτρονικά μέσα, αν τούτο προβλέπεται από το καταστατικό (άρθρο 136).
- Αναφέρονται ζητήματα ελαττωματικών αποφάσεων της ΓΣ, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις ανυπόστατες αποφάσεις (άρθρο 139).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασόπουλος, Τ. (2019). Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών (μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018). Η νέα ανώνυμη εταιρία (κατ' άρθρο ερμηνεία). Εκδόσεις Ε. Αθανασόπουλου.
2. Αλεξανδρίδου, Ε. (2019). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. Προσωπικές & Κεφαλαιουχικές Εταιρίες-Εταιρικοί Μετασχηματισμοί. 3^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
3. Δασκαλόπουλος, Π. (2019). Αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης Ανώνυμης Εταιρίας αντίθετες στα χρηστά ήθη. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
4. Περάκης, Ε. (2019). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 6^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
5. Περάκης, Ε. (2018). Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. 5^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
6. Ρόκας, Ν. (2019). Εμπορικές Εταιρίες. 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
7. Σινανιώτη-Μαρούδη, Α. (2021). Εμπορικό Δίκαιο. Εταιρίες. 4^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
8. Σινανιώτη-Μαρούδη, Α. (2012). Εμπορικό Δίκαιο. Εταιρίες. 3^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
9. Σωτηρόπουλος Γ. (2020). Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας. Ερμηνεία κατ' άρθρο του ν. 4548/2018. Τόμος ΙΙ, άρθρα 86-190, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
10. Ψυχομάνης, Σ. (2020). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
11. Ψυχομάνης, Σ. (2018). Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών. 3^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Μελέτες-Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά

12. Αβραμίκος, Α. (2019). Σχόλιο επί της υπ' αριθμ. 109/2018 αποφάσεως του ΜπρΚατ. Αρμενόπουλος 2019/1000.
13. Βαθρακοκόιλης, Α. (2019). Μερικές σκέψεις για το ανυπόστατο των αποφάσεων της ΓΣ της ΑΕ μετά τον ν. 4548/2018. ΕλλΔνη 2019/701.
14. Βερβεσός, Ν. (2017). Ασήμαντες παραβάσεις στο δίκαιο των ελαττωματικών αποφάσεων της γενικής συνέλευσης μιας ανώνυμης εταιρείας. ΔΕΕ 6/2017.

15. Γέσιου-Φαλτσή, Π. (2019). Συμμετοχή και ψήφος σε Γενική Συνέλευση Ανώνυμης Εταιρείας δυνάμει αποφάσεως ασφαλιστικών μέτρων για την προσωρινή ρύθμιση καταστάσεως επί αμφισβητήσεως της μετοχικής ιδιότητας προσώπου. Ζητήματα επί ανακλήσεως της παραπάνω αποφάσεως. Δ/ΝΗ 1019/89.
16. Γεωργαντόπουλος, Π. (2017). Παρατηρήσεις επί της υπ' αρ. 549/2016 αποφάσεως του Εφετείου Θεσσαλονίκης. ΧρΙΔ 2017/213.
17. Ευταξία, Ε. (2018). Η Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων. Ε7 2018/1054.
18. Καραγκουνίδης Α. (2017). Η ατελέσφορη ρύθμιση των ανυπόστατων αποφάσεων της ΓΣ στην ανώνυμη εταιρία. Αρμενόπουλος 2017/1875.
19. Καρατζένης, Φ. (2018). Το προβληματικό «δικαίωμα μειοψηφίας» μετόχων ανώνυμης εταιρίας να αιτηθεί την αναβολή της λήψης αποφάσεων από τη γενική συνέλευση. ΝοΒ 2018/1897.
20. Καραχάλιου, Ι. (2019). Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των δικαστηρίων σχετικά με τις αγωγές και αιτήσεις σύμφωνα με το νέο δίκαιο των ΑΕ (ν. 4548/2018) ΝοΒ 2019/275.
21. Κατσάς, Θ. (2019). Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018. ΝοΒ 2019/217.
22. Κατσάς, Θ. (2019). Μηχανισμοί διαχείρισης της συγκρούσεως συμφερόντων στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας. ΔΕΕ 2019/1075.
23. Κατσάς, Θ. (2016). Η ανυπόστατη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. ΝοΒ 2016/783.
24. Κοτσιρης, Λ. (2015). Ελαττωματικές αποφάσεις γενικής συνέλευσης α.ε. μετά το ν. 3604/2007. Σχέσεις με διατάξεις ΑΚ. Περιοριστική αναφορά των λόγων ανυπόστατου. Κύρωση σε περίπτωση μη υπογραφής του δια περιφοράς πρακτικού από όλους τους μετόχους. ΕΕμπΔ 2015/487.
25. Λιάππα, Μ. και Βαρσάνης, Κ. (2019). Ν. 4548/2018. Ο αναμορφωτής του δικαίου της Ανώνυμης Εταιρίας. Συνήγορος 2019/22.
26. Μάρκος, Ι. (2019). Η νέα αναμόρφωση του νόμου περί ανωνύμων εταιριών-Μια πρώτη αποτίμηση των βασικών θέσεων του ν. 4548/2018. ΧρΙΔ 2019/14.
27. Γ. Μπαμπέτας (2017). Η δημοσιότητα της πρόσκλησης της γενικής συνέλευσης μη εισηγμένης ανώνυμης εταιρείας. ΧρΙΔ ΙΖ/2017/88.
28. Νιφορόπουλος, Κ. (2019). Η νέα νομοθεσία (ν. 4548/2018) για τις Ανώνυμες Εταιρείες- 37 θέματα που πρέπει να γνωρίζουμε για τη νέα νομοθεσία (ν. 4548/2018) για τις Ανώνυμες Εταιρείες. ΛΟΓΙΣΤΗΣ 2019/6, 145, 286.

29. Παπαδημόπουλος, Ι. (2019). Η «ηλεκτρονική» Γενική Συνέλευση στο Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας. ΔΕΕ 2019/793.
30. Ρόκας, Ν. (2019). Ο νέος νόμος για τις ανώνυμες εταιρίες. Μια πρώτη κριτική αποτίμηση. ΝοΒ 2019/258.
31. Σκαλίδης, Χ. (2019). Σχόλιο επί της υπ' αριθμ. 4935/2019 αποφάσεως του ΠπρΘεσ. Αρμενόπουλος 2019/1176.
32. Τζίφας, Γ. (2018). Νέος Νόμος Ανωνύμων Εταιρειών Ν. 4548/2018. Οι σημαντικότερες οικονομικές και λογιστικές διαφορές. Επιχείρηση 2018/820.
33. Τουντόπουλος, Β. (2019). Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας. ΝοΒ 2019/244.
34. Τουντόπουλος, Β. (2018). Ίαση ακυρώσιμης απόφασης γενικής συνέλευσης α.ε. δια της επικύρωσης αυτής; ΝοΒ 2018/609.
35. Τσικρικάς, Δ. (2018). Χορήγηση δικαιώματος συμμετοχής σε γενική συνέλευση ανώνυμης εταιρείας με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων – Δικονομικά ζητήματα. ΕφΑΔΠολΔ 2018/585.

Εισηγήσεις επιστημονικών συνεδρίων

36. Κουλορίδας, Α. (2018). Εισήγηση «Οι αποφάσεις των μετόχων: Παρακμή της γενικής συνέλευσης;» εις 28^ο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικολόγων «Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
37. Πιμπλής, Ν. (2018). Εισήγηση «Ελαττωματικές αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου σε σύγκριση με τις ελαττωματικές αποφάσεις της γενικής συνέλευσης» εις 28^ο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικολόγων «Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
38. Σινανιώτη-Μαρούδη, Α./ Τσενέ, Χ. (2019). Εισήγηση « Η χρήση ψηφιακών μέσων στο Εμπορικό Δίκαιο – Νομοθετικές εξελίξεις στη σύσταση εταιριών» εις ΚΒ' Επιστημονικό Συμπόσιο του Πανεπιστημίου Πειραιώς και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Νομολογία

ΕφΚρητ. 23/2021

ΜονΠρΚατ. 282/2021

ΑΠ 130/2020

ΠΠρΘεσσ. 1239/2020

ΠΠρΘεσσ. 4369/2020

ΠΠρΑθ. 20/2019
ΕφΔωδ. 87/2019
ΕφΔωδ. 120/2019
ΕφΔωδ. 202/2019
Εφ.Θεσ. 1710/2019
ΠΠΠειρ. 2102/2019
ΠΠρΑθ. 2411/2019
ΕφΔωδ. 49/2018
ΠΠρΗρακλ. 178/2018
ΕφΘεσ/κης 40/2017
ΠΠρΡόδου 118/2017
ΠΠΘεσ. 4907/2017
ΑΠ 410/2016
ΕφΘεσ. 549/2016
ΠΘεσ. 3294/2016
ΑΠ 1392/2014
ΕφΑθ. 8877/2005